

Perhehoidon näkymättömät lapset

Jasmine Stenberg & Emilia Hintsala

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Perhehoidon näkymättömät lapset

Jasmine Stenberg & Emilia Hintsala
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2024

Jasmine Stenberg, Emilia Hintsala

Perhehoidon näkymättömät lapset

Vuosi

2024

Sivumäärä

42

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa Perhehoitoliitolle siitä, kuinka sijaisperheiden biologisia lapsia voitaisiin tukea, kun perheeseen muuttaa sijoitettu lapsi. Opinnäytetyön tarkoitus oli haastatteluiden avulla selvittää vastaus tutkimuskysymykseen ”Millaista tukea sait sijoittavalta kunnalta/hyvinvointialueelta ja millaista tukea olisit kaivannut?”.

Opinnäytetyöhön sisällytettiin lähteisiin perustuvaa tietoa opinnäytetyön tietoperustaan mahdollisimman kattavasti ja niin, että tietoperustan ja tuloksen välinen yhteys olisi selkeä ja yhteensopiva. Tietoperusta aloitettiin lastensuojelun tehtävän tarkastelulla. Lisäksi tarkastelussa käsiteltiin lapsen tai nuoren sijoittamista kodin ulkopuolelle, sijaishuoltoa tukitoimena sekä perhehoitoa lastensuojelun sijaishuollon muotona. Tietoperustassa nostettiin esiin myös perhetematiikkaa, jossa tarkasteltiin perhedynamiikkaa, lapsen tarpeita perheessä, vanhemmuuden tehtävää sekä sijaissisaruuksia biologisten ja sijoitettujen lasten välillä. Opinnäytetyössä esitettiin myös aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkielmana. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin avointa haastattelua ja sisällönanalyysimenetelmänä teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Haastatteluun osallistui viisi henkilöä, jotka kertoivat omista kokemuksistaan biologisina lapsina kasvamisesta sijaisperheessä. Kaikki haastateltavat olivat jo täysi-ikäisiä, jotta lapsuudenkokemuksista oli kulunut aikaa ja omaa lapsuutta oli helpompi reflektoida. Avoimen haastattelun avulla haastattelut saatiin toteutettua keskustelunomaisesti.

Opinnäytetyön tuloksena voitiin todeta, että biologiset lapset jäivät lähes näkymättömiksi sijoittavan kunnan tai hyvinvointialueen toimesta. Huomioon ottaminen oli ollut satunnaista ja ohimenevää sekä usein niin, että muu perhe oli ollut tilanteessa läsnä. Haastatteluiden perusteella voitiin todeta, että biologiset lapset olisivat kaivanneet ammattilaisen tukea ja kahdenkeskeisiä keskusteluja, joissa tunteitaan sekä ajatuksiaan olisi voitu käydä luottamuksellisesti läpi.

Sijaisperheiden biologisten lasten huomiointia sijoitusprosessin aikana olisi syytä tarkastella ja kehittää. Haastatteluiden perusteella suurin tarve oli yksilölliselle huomioinnille ja keskustelulle, jossa ei tarvitsisi pohtia salassapitovelvollisuutta eikä sitä, että loukkaisi sijoitettua lasta tai omia vanhempiaan. Myös vertaistuen tärkeys korostui haastatteluissa ja jokainen koki, että vertaistuellä olisi ollut suuri vaikutus omiin voimavaroihin. Sijaisperheiden biologisten lasten tekemä työ sijaissisaruuksina on tärkeää ja hekin ansaitsevat tulla nähdyiksi sekä kuulluiksi.

Asiasanat: perhehoito, sijaisperheen biologiset lapset, sijaisperhe, sijaissisaruus

The topic of this thesis was to provide information to the Family Care Association about how biological children of foster families could be supported when a foster child moves into the family. The purpose of the thesis was to explore, through interviews, the answer to the research question: "What kind of support did you receive from the placing municipality / welfare area and what kind of support would you have needed?"

The thesis included comprehensive, source-based information in its theoretical framework to ensure a clear and compatible connection between the theoretical foundation and the finding. The theoretical framework began with an examination of the role of child protection. Additionally, it addressed the placement of a child outside the home, foster care as a support measure and family foster care as a form of child protection placement. The framework also highlighted family dynamics, including the needs of a child in a family, the role of parenting and sibling relationships between biological and foster children. Previous research on the topic was also presented.

The thesis was conducted as a qualitative study. The data collection method used was open interviews and the content analysis was carried out using content analysis as a method theory guiding content analysis. Five individuals who shared their experiences of growing up as biological children in a foster family participated in the interviews. All interviewees were already adults, allowing time to reflect on their childhood experiences. The open interview method allowed the interviews to be conducted in a conversational manner.

The results of the thesis indicated that the biological children were almost invisible to the placing municipality or welfare area. Their consideration was sporadic and fleeting, often taking place in the presence of the rest of the family. Based on the interviews, it was clear that the biological children would have needed professional support and one-on-one discussions where they could have shared their feelings and thoughts confidentially.

The consideration of biological children in foster families during the placement process should be reviewed and developed. The interviews highlighted the greatest need for individual attention and discussions where they would not have to worry about confidentiality or offending the foster child or their own parents. The importance of peer support would have had a significant impact on their personal resources. The work done by biological children in foster families as foster siblings is important and they too deserve to be seen and heard.

Keywords: Family care, biological children of the foster family, foster family, foster sibling

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Perhehoitoliitto työelämäkumppanina.....	7
3	Lastensuojelun tehtävä.....	7
3.1	Lapsen tai nuoren sijoittaminen kodin ulkopuolelle	8
3.2	Sijaishuolto tukitoimena	9
3.3	Perhehoito lastensuojelun sijaishuollon muotona	10
3.4	Perhehoitajien ennakkovalmennus	11
3.5	Perhehoidon tuki	11
4	Perheen määrittely	12
4.1	Perheen dynamiikka	12
4.2	Lapsen tarpeet perheessä.....	13
4.3	Vanhemmuuden tehtävät	14
4.4	Sijaissisaruus biologisten ja sijoitettujen lasten välillä.....	15
5	Aiheesta aiemmin tehdyt tutkimukset	17
6	Tarkoitus, tavoite ja tutkielman toteutus	20
6.1	Aineistonkeruumenetelmä ja haastattelukysymykset.....	21
6.2	Haastateltavat henkilöt ja haastatteluiden toteutus	22
6.3	Haastatteluiden analysointi.....	23
6.4	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	25
7	Tulokset	26
7.1	Kokemuksia tuesta sijoituksen alkuvaiheessa	26
7.2	Kokemuksia tuesta sijoituksen aikana.....	28
7.3	Kokemuksia tuesta sijoituksen päättyessä.....	30
8	Johtopäätökset	31
9	Pohdinta	33
	Lähteet.....	38

1 Johdanto

Miltä tuntuisi jakaa oma koti, vanhemmat sekä arki sijaissisarusten kanssa? Perhehoitajuus, eli sijaisperheeksi ryhtyminen ei ole biologisten lasten valinta. Heitä toki kuunnellaan asiassa, mutta miten sijoittava hyvinvointialue muistaa tukea sekä kuunnella heitä jatkossa? Kaikkiaan vuoden 2023 aikana, kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 17 299 lasta. Heistä perhehoidossa oli yhteensä 7 267 lasta sekä ammatillisessa perhehoidossa 919 lasta. (Tilastoraportti 19/2024.) Perhehoidossa perheeseen kuuluu monesti myös perhehoitajien biologiset lapset. Perhehoidon biologiset lapset jäävät kuitenkin todetusti vähemmälle huomiolle ja tästä juontaa otsikkomme, näkymättömät lapset. Suomessa on tutkittu sosiaalityön näkökulmasta liian vähän aiheita, jossa perhehoidon biologiset lapset olisivat pääroolissa. Tehdyt tutkielmat aiheesta ovat lähinnä opinnäytetöitä, jotka pohjautuvat henkilökohtaisiin kokemuksiin. (Heino & Säles 2017, 64-65.) Perhehoidossa perheiden biologisiin lapsiin pyritään nykyään kiinnittämään tarkemmin huomioita, koska ongelma tiedostetaan, mutta miksi se on silti niin vähän tutkittu aihe?

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena oli kerätä tietoa Perhehoitoliitolle siitä, millaiselle tuelle perhehoitajien biologisilla lapsilla on tarvetta sijoittavalta hyvinvointialueelta. Tarkoitus oli haastatteluiden avulla selvittää, millä tavoin perhehoitajien biologiset lapset kokevat saaneensa tukea sijoittavalta kunnalta tai hyvinvointialueelta ja millaista tukea he olisivat kaivanneet. Opinnäytetyössä on tuotu esille myös perhehoitajien biologisten lasten yleisiä kokemuksia sijaissisaruuudesta ja vanhempiensa jakamisesta. Haastatteluihin osallistui viisi nuorta aikuista, jotka ovat kasvaneet biologisina lapsina sijaisperheenä toimineissa perheissä. Tavoite oli saada vastaus tutkimuskysymyksiin: ”Millaista tukea sait sijoittavalta kunnalta/hyvinvointialueelta ja millaista tukea olisit kaivannut?”

Opinnäytetyön aiheeseen on päädytty yhteisen kiinnostuksemme pohjalta. Toisella meistä on myös henkilökohtaista kokemusta biologisena lapsena sijaisperheessä, joten omakohtaisuus vaikutti osaltaan aiheen rajaukseen. Olimme itse yhteydessä Perhehoitoliittoon ja pyysimme heitä toimeksiantajaksi opinnäytetyöhömmä. He toivat puoleltaan esiin mielenkiintonsa aiheita kohtaan, ja heidän kannaltansa aihe oli tärkeä sekä ajankohtainen. Perhehoitoliitto voi käyttää opinnäytetyömme tuottamaa tietoa omissa kehitystehtävissään. Tämän lisäksi pidämme tärkeänä lisätä ymmärrystä sijaisperheen biologisten lasten asemasta sijaissisaruuksessa. Aihe on herkkä, mutta samalla hyvin merkityksellinen, sillä lapsia sijoitetaan perhehoitoon jatkuvasti.

2 Perhehoitoliitto työelämäkumppanina

Työelämäkumppanina opinnäytetyössä on Perhehoitoliitto. Perhehoitoliitto on perustettu vuonna 1983 ja sen pääasiallinen toimipiste toimii tänä päivänä Jyväskylässä. Perhehoitoliitto on valtakunnallinen perhehoitajien etujärjestö ja perhehoidon asiantuntijajärjestö, jonka tehtävänä on taata laadukasta perhehoitoa. Perhehoitoliiton tehtävä on vaikuttaa, viestiä, neuvoa, kouluttaa sekä antaa tukea perhehoitoon liittyvissä asioissa. Perhehoitoliitto on perustettu, jotta perhehoitajat pystyvät keskittymään tärkeimpään työhönsä, eli huolehtimaan sijoitetuista lapsista. Perhehoitoliiton pyrkimyksenä on tarjota perhehoitoa kaikille sitä tarvitseville. Sijoitettujen lasten ja nuorten lisäksi perhehoidosta voi hyötyä myös vammaiset lapset sekä aikuiset, mielenterveyskuntoutujat sekä ikäihmiset. (Perhehoitoliitto 2024a.)

Perhehoitoliitolla on kiteytetysti neljä tärkeintä tehtävää. Ensimmäinen niistä on toimia toimeksiantosuhteisen perhehoitajan edunvalvojana. Toinen tehtävä on edistää perhehoitoa. Kolmantena tehtävänä on toimia perhehoidon valtakunnallisena asiantuntijajärjestönä. Neljäs tärkeä tehtävä on edistää ja kehittää yhteistyötä perhehoitajien, perhehoidettavan, viranomaisen ja muiden perhehoidon toimijoiden kesken. (Perhehoitoliitto 2024a.)

Vuoden 2023 aikana eri hyvinvointialueilla oli yhteensä 1689 toimeksiantosopimusta eri sijaisperheiden kanssa. Näistä sijaisperheistä joka viides perhe oli sijoitetun lapsen lähisukua. (Perhehoitoliitto 2024b). Tässä opinnäytetyössä keskitytään ainoastaan lasten ja nuorten perhehoitoon.

3 Lastensuojelun tehtävä

Lastensuojelun avulla taataan lapsen oikeus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Lapsella tulee olla turvaise kasvuympäristö sekä mahdollisuudet monipuoliseen ja tasaiseen kehitykseen. Lastensuojelun toimintaa säätelee lastensuojelulaki (417/2007). Vastuu lastensuojelun lainsäädännön valmistelusta sekä ohjauksesta on sosiaali- ja terveysministeriöllä, kun taas lastensuojelupalveluiden järjestämisvastuu on hyvinvointialueilla (Stm 2024). Suomessa lastensuojelua pidetään hyvin lapsilähtöisenä. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on iästä riippumatta oikeus tulla kohdatuksi ja kuulluksi sekä oikeus erityiseen suojeluun. Suomessa lastensuojelussa korostuu lapsen oma etu ja osallisuuden mahdollisuus. Lastensuojelun yksi tärkeimmistä työnkuvista painottuu lapsen edun ja osallisuuden korostamiseen. Lastensuojelussa tulee selvittää lapsen mielipide oikein sekä ammatillisesti, jottei lapselle synny tarpeetonta haittaa eikä se vaaranna hänen suhdettaan läheisiinsä. (Muukkonen & Tulensalo 2015.) Lapselle tulee kertoa häntä koskevat asiat ikätason mukaisesti niin, että lapsi pystyy ymmärtämään asian merkityksen. Lapsen näkemykset tulee huomioida sekä kuulla lapsen edun mukaisesti. Lapselle tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa missä ja milloin hänen kanssaan

työskennellään ja miten asioita käsitellään. Lapsen tulee tietää kehen hän voi olla yhteydessä mieltä askartavissa asioissa. (Malja, Puustinen-Korhonen, Petrelius, Erikson 2019, 18.)

Vastuu huolehtia lapsen terveydestä ja hyvinvoinnista on aina ensisijaisesti vanhemmilla tai muilla lapsen huoltajilla. On kuitenkin sosiaaliviranomaisen tehtävä antaa tukea silloin, kun vanhemmat sitä tarvitsevat. Lapsi sekä perhe täytyy ohjata lastensuojelun piiriin, mikäli vanhemmat eivät ole kykeneviä huolehtimaan lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Viranomaisen tulee aina huomioida vanhempien ensisijainen velvollisuus sekä oikeus päättää lapsen hyvinvointiin ja kasvatukseen liittyvissä asioissa. Viranomaisen tehtävä on pyrkiä auttamaan kaikin tavoin, että vanhemmilla olisi mahdollisuus toteuttaa kasvatustehtävänsä myös silloin, kun heidät otetaan lastensuojelun asiakkuuteen. (THL 2023a.)

3.1 Lapsen tai nuoren sijoittaminen kodin ulkopuolelle

Lapsi tai nuori voidaan lastensuojelulain (417/2007) perusteella sijoittaa kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena, huostaanottona tai kiireellisenä sijoituksena. Avohuollon sijoitukseen vaaditaan huoltajan sekä 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Jos lasta ei voida sijoittaa hänen etunsa mukaisesti yhdessä vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen kasvatuksestaan ja huolenpidostaan vastaavan henkilön kanssa, voidaan lapsi avohuollon tukitoimena sijoittaa lyhytaikaisesti myös yksin. Sijoituksen edellytyksenä on kuitenkin, että sijoitus on tarpeen lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi, lapsen kuntouttamiseksi tai lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastensuojelulaki (417/2007) velvoittaa hyvinvointialueen ottamaan lapsen huostaan sekä järjestävän hänelle sijaishuoltoa silloin, kun puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveen kasvun ja kehityksen. Velvoite koskee myös tilanteita, kun lapsi itse vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihkeitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai käyttäytyä muulla niihin rinnastettavalla tavalla. Huostaanottoon sekä sijaishuollon järjestämiseen voidaan kuitenkin ryhtyä vain, jos lastensuojelulain (417/2007) määrittelemät avohuollon tukitoimet eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi mahdollisia, ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja arvioidaan sijaishuollon olevan lapsen edun mukaista.

Lapsen kiireellinen sijoitus voidaan lastensuojelulain (417/2007) mukaan tehdä, jos lapsi on yllä mainituista syistä välittömässä vaarassa. Kiireellinen sijoitus voi kestää korkeintaan 30 päivää. Mikäli 30 päivää ei ole riittävä aika lapsen huostaanoton tarpeen selvittämiseksi tai riittävien tukitoimien kartoittamiseksi, voidaan tehdä uusi päätös lapsen kiireellisen sijoituksen jatkamiseksi enintään 30 päivällä. Tämä edellyttää, että tarvittavista lastensuojelutoimenpiteistä ei ole mahdollista päättää ilman lisäselvityksiä, eikä välttämättömiä

lisäselvityksiä ole mahdollista saada 30 päivässä kiireellisen sijoituksen alkamisesta. Jatkopäätöksen tulee myös olla lapsen edun mukainen. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lapsen sijoitus on monisäikeinen prosessi, johon vaikuttaa useat tekijät. Sijoituksen keskiössä on kuitenkin aina lapsi, jota ympäröi vanhemmat, sisarukset, sosiaalityöntekijät sekä sijaishuollon henkilöstö. Lapsen vanhemmilla on suuri vaikutus siihen, miten sijoitus sujuu. Myönteisellä asenteella lapsi kykenee asettumaan paremmin sijoitukseen, kun taas vanhempien negatiiviset asenteet heikentävät prosessin kulkua ja lapsen sopeutumista. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 148.)

3.2 Sijaishuolto tukitoimena

Sijaishuollolla tarkoitetaan sitä, että päätös lapsen sijoittamisesta on tehty ja lapsen hoito sekä kasvatus tapahtuu kodin ulkopuolella. Lastensuojeluviranomainen tekee päätöksen lapsen asuinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta sekä muista huolenpitoon liittyvistä asioista. Lähtökohtana on aina lapsen etu, turvallisuus ja hyvinvointi. (Thl 2024a.)

Sijaishuolto on tarpeen tilanteissa, joissa lapsen kasvu ja kehitys ei ole turvattu lapsen omassa kodissa. (Lastensuojelu 2024.) Syyt miksi lapsia sijoitetaan ovat moninaisia, kuten esimerkiksi perheen sosioekonomiset tekijät, yksinhuoltajuuteen liittyvät seikat, mielenterveyshaasteet tai päihdeongelmat. Lapsella voi olla epäsuotuisat kotioloit ja lasta kohtaan saattaa esiintyä kaltoinkohtelua tai väkivaltaa. Myös lapsella itsellään voi esiintyä haasteita, kuten tunne-elämähäiriöt, käyttäytymiseen liittyvät ongelmat, päihteet, koulunkäynnin väliin jättäminen, karkaaminen tai väkivaltaista ja rikollista käyttäytymistä. (Parsons ym. 2020, 11.)

Sijaishuoltopaikkaa valittaessa on otettava huomioon lapsen tarpeet, huostaanoton perusteet sekä lapsen mahdollisuudet ylläpitää hänelle tärkeitä ihmissuhteita. Lapsen lähiverkosto tulee kartoittaa ennen lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle. Tämä tarkoittaa, että on selvitettävä lapsen sukulaisten sekä läheisten mahdollisuudet osallistua lapsen tukemiseen tai mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen asumaan. Läheisverkoston kartoittaminen voidaan kuitenkin jättää tekemättä, mikäli sitä ei asian kiireellisyyden vuoksi voida tehdä, tai muun perustellun syyn vuoksi ei ole tarpeen tehdä. Asiat koskien lapsen asumista ja sijoituspaikkaa tulee aina ratkaista lapsen edun mukaisesti. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Vaihtoehtoja sijaishuoltopaikalle ovat sukulaissijoitus, perhehoito, ammatillinen perhehoito, lastensuojelulaitokset sekä koulukodit (Thl 2024b). Mikäli sijaishuoltoa ei voida järjestää riittävien tukitoimien avulla lapsen edun mukaisesti perhehoidossa tai muualla, järjestetään laitoshuoltoa (Lastensuojelulaki 417/2007).

Ammatillinen perhehoito on laitoshuoltoon verrattuna suositellumpaa vuodesta 2012 lähtien. Tämä suositus pohjautuu lastensuojelulakiin (417/2007). Tämän vuosituhannen aikana

sijaishuollon tarve on lisääntynyt ja etenkin teini-ikäisiä sijoitetaan suhteessa nuorempiin enemmän. (Parsons ym. 2022, 11-12.)

Sijaishuollon, kuten muidenkin sosiaalipalveluiden tulee perustua lakiin sekä olla turvallisia ja laadukkaita, jotta pystytään vastaamaan lasten tarpeisiin ja saavuttamaan sijaishuollon tavoitteet. Sijaishuollon tulee olla laadultaan perus- ja ihmisoikeussäännösten mukaista. Sijaishuollon tulee huomioida tutkimustietoa, jotka koskevat sijaishuollon järjestämistä sekä toteuttamista. (Malja, Puustinen-Korhonen, Petrelius & Eriksson 2019, 40.)

3.3 Perhehoito lastensuojelun sijaishuollon muotona

Perhehoidolla viitataan siihen, kun lasta hoidetaan kodin ulkopuolella yksityisessä perheessä ottaen hänet perheenjäseneksi. Hoitoa antaa perhehoitaja, jota usein kutsutaan sijaisvanhemmaksi tai perhettä niin ikään sijaisperheeksi. Perhehoidolla tavoitellaan turvallisia, normaalin arjen mahdollisuuksia lapselle. Lapsella on perhehoidossa mahdollisuus kiintymyksen ja pysyvyyden tunteeseen, elämän mittaisten ihmissuhteiden luomiseen sekä yksilön ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen. (Perhehoitoliitto 2024c.)

Perhehoito on julkinen hallintotehtävä, joka perustuu lastensuojelulakiin. Tehtävän sisältönä on sijaishuollossa olevan lapsen hoito sekä kasvatusta. Julkista hallintotehtävää hoitavan henkilön tulee olla vaatimustason mukainen ja hänellä tulee olla koulutusta sekä asiantuntijuutta. Perhehoitoon ryhtyvän henkilön tulee tiedostaa mitkä lait ohjaavat toimintaa sekä tutustua perus- ja ihmisoikeuksiin. Perhehoitoa valvotaan, joka on tärkeää lapsen oikeuksien sekä hyvinvoinnin toteutumisen kannalta. Lapsen sijoittanut hyvinvointialue on vastuussa sijoituksen seurannasta, jotta se toteutuu lastensuojelulain mukaisesti. Lisäksi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän veloitteena on valvoa lapsen edun toteutumista perhehoidossa. (Araneva 2018, 9-16.)

Perhehoitolaissa (263/2015) määritellään perhehoitajan kelpoisuus. Perhehoitajana voi toimia henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä, perhehoitajaksi aikovan henkilön tulee suorittaa ennakkovalmennus. Ammatillisessa perhehoidossa edellytetään koulutuksen, kokemuksen sekä henkilökohtaisen ominaisuuksien lisäksi olevan vähintään kaksi perhehoitajaa. Heistä ainakin yhdellä perhe- ja kasvatustehtäviin osallistuvista tulee olla tehtävään soveltuva koulutus sekä riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä. (Perhehoitolaki 263/2015.)

Perhehoitajan tehtävä on huolehtia perheeseen sijoitetusta lapsesta tai nuoresta. Perhehoito vaatii onnistuakseen perhehoitajan sekä hoidettavan välisen lämpimän, vastasvuoroisen sekä inhimillisiin tarpeisiin vastaavan suhteen. Perhehoitajan tehtävää määrittää vahvasti Perhehoitolaki (263/2015). Perhehoitajana toimiminen ei ole työsuhde, vaan toimeksiantosuhde.

(Perhehoitoliitto 2024c.) Ammatillista perhehoitoa annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7§ tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. (Perhehoitolaki 263/2015)

3.4 Perhehoitajien ennakkovalmennus

Perhehoitajaksi aikovan henkilön on perhehoitolain (263/2015) mukaisesti suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Ennakkovalmennuksen järjestämisestä vastaa se kunta, joka järjestää perhehoidon. Lasten ja nuorten perhehoidosta kiinnostuneet perhehoitajat käyvät PRIDE-valmennuksen. PRIDE- valmennus muodostuu sanoista P= parents (vanhempien), R= resources for (voimavara johonkin eli), I= information (tietoon), D= development (kehittymiseen) sekä E= education (oppimiseen). (Pesäpuu ry 2024a.)

Ennakkovalmennuksen tarkoituksena on varmistaa, että perhehoitoon sijoitettavalla lapsella on mahdollisimman valmistautunut perhe, jossa pystytään vastaamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Lisäksi sijaisvanhemmillä tulee olla valmiudet tehdä yhteistyötä lapsen kannalta merkittävien ihmisten kanssa. Ennakkovalmennus tapahtuu yleensä ryhmämuotoisena, jolloin se mahdollistaa myös vertaistuen ja yhteisen reflektoinnin samaa asiaa läpikäyvien ihmisten kanssa. Ennakkovalmennuksessa on tärkeää huomioida koko perhe, eli myös perheeseen kuuluvat biologiset lapset. Biologisille lapsille tulee tarjota tilaisuus asian läpikäymiseen ja tarjota keskusteluapua. Biologisille lapsille tulisi ennakkovalmennuksen aikana järjestää yhdestä kolmeen ryhmätapaamista ja mikäli ryhmätapaaminen ei järjesty, tulisi lapselle tarjota henkilökohtaista tapaamisaikaa. (Heino & Säles 2017, 56-57.)

PRIDE-valmennuksen kesto on noin puoli vuotta. Punaisena lankana PRIDE-valmennuksessa toimivat viisi sijoitettujen sekä adoptoitujen lasten tarpeisiin perustuvaa valmiutta, joita tarvitaan sijais- tai adoptiovanhempana. Nämä viisi valmiutta ovat lapsen suojeleminen sekä hoivaaminen, lapsen yksilöllisen kehityksen tukeminen, lapsen tärkeiden ihmissuhteiden vahvistaminen, sitoutuminen lapseen ja ennakoitavuuden ja jatkuvuuden edistäminen hänen elämässään. Viides valmius on yhteistyö lasta koskevista asioista. PRIDE- valmennuksen aikana pohditaan omia elämäkokemuksia sijais- tai adoptiovanhemmuuden perspektiivistä. Valmennuksen eri teemoja käsitellään henkilökohtaisen elämänsä näkökulmasta. (Pesäpuu ry 2024a.)

3.5 Perhehoidon tuki

Perhehoitajille kuuluu perhehoitolain (263/2015) mukaan tarjota yksilöllistä tukea, joka perustuu perhehoidettavan tarpeiden mukaan. Tuen tarpeet on kirjattava asiakassuunnitelmaan. Tukea suunniteltaessa otetaan huomioon perhehoitajan valmiudet. Jotta tuki olisi vaikuttavaa, tulisi sen huomioida koko perhehoitoperhe ja sen tilanne. Sijoitetun lapsen asioissa tehdyt päätökset vaikuttavat usein moneen muuhunkin perhejäsenen ja sijoitetun lapsen vointi heijastuu koko perheeseen. (Perhehoitoliitto 2024d.)

Perhehoitajalle tulee aina nimetä vastuutyöntekijä, jonka toimenkuvaan sisältyy perhehoitajan saamista tuesta vastaaminen. Tilanteissa, joissa perheessä on useamman hyvinvointialueen sijoittamia lapsia, olisi suotavaa, että hyvinvointialueiden perhehoidon vastuutyöntekijät tekisivät yhteistyötä suunnitellessaan sijaisperheelle tarjottavaa tukea. Tämän kaltaisissa tilanteissa yhteistyö vastuutyöntekijöiden välillä olisi järkevää, sillä samanaikainen eri perhehoidon toimijoiden tarjoama tuki voi myös olla kuormittavaa. (Perhehoitoliitto 2024d.)

Perhehoitolain (263/2015) mukaista tukea perhehoitajille ovat taloudellinen tuki, perhehoitajan vapaa, perhehoitajan työnohjaus, täydennyskoulutus sekä hyvinvointi- ja terveystarkastukset. Tämän lisäksi monet järjestöt tarjoavat tukea, koulutusta sekä tuottavat palveluja ja materiaaleja, joista voi olla hyötyä perhehoidossa. Perhehoitajille on tarjolla myös kuntoutusta sekä erilaista vertaistukea. (Perhehoitoliitto 2024d.)

4 Perheen määrittely

Kukin voi vapaasti määritellä millainen oma perhe on. Jokinen (2017) tuo esiin perheitä käsittelevässä tutkimuksessaan sen, että perhe on yhteiskuntamme vanhimpia instituutteja. Jokaisessa kulttuurissa ja maassa on omanlaisia perheitä. On vaihtelevaa, millainen perhe on ja keistä se koostuu, joten perheen määrittelyä on hankala tuoda tarkasti esiin. Yleiskattavaa perheen määritelmää ei ole. Jokinen (2017) tuo esiin myös sen, että kuitenkin tämänhetkinen vallitseva yleinen perheen määritelmä on äiti, isä ja lapset. Tämän kaltainen ajatus perheestä on syvälle juurtunut, sillä moni kokee sen luonnollisena sekä tuttuna ja turvallisena. Samalla se on kuitenkin myös vanhanaikaista ajattelua. (Jokinen 2017, 126-133.)

4.1 Perheen dynamiikka

Perheen dynamiikalla viitataan perheen sisäisiin suhteisiin. Minkälaiset suhteet perheenjäsenillä on keskenään, mitä he tekevät yhdessä, millaista arki on, kuinka vastuut jaetaan sekä millaista on yhteistyön sujuvuus. Nämä kaikki ovat perhedynamiikkaan kuuluvia piirteitä. Perhedynamiikka muuttuu perhesuhteiden myötä, esimerkiksi uuden lapsen syntyessä perheeseen. Myös perheeseen muuttava sijoitettu lapsi muuttaa perheen dynamiikkaa. Uusi ihminen tuo joka kerta ripauksen muutosta perhedynamiikkaan, mutta myös erinäiset tapahtumat, kuten vanhempien ero tai perheenjäsenen sairaus vaikuttavat siihen osaltaan. (Kosonen 2023.)

Savio (2017) on tuonut perhedynamiikkaa koskevassa väitöskirjassaan esille mitkä seikat liittyvät toimivaan perhedynamiikkaan. Yksi piirteistä on johtajuus, joka perustuu siihen, kuinka vanhempien välinen yhteistyö toimii ja miten vanhemmat käyttävät omaa valtaansa perheessä. Toinen seikka on perheen rajat, eli kuinka perheenjäsenet tuntevat omat rajansa. Savio (2017) nostaa perheen rajojen vaikutuksesta perhedynamiikkaan esille myös sen, minkälainen tukiverkosto perheellä on. Lisäksi tunteiden ilmaisut, niihin reagointi ja tunteiden

käsittely vaikuttaa oleellisesti perhedynamiikkaan. Viimeisenä Savio (2017) ottaa esille kommunikaation tärkeyden. Kuinka perheessä kommunikoidaan, onko sanallinen ja sanaton viestintä toimivaa, miten asiat käsitellään ja kuinka päästään yhteisiin tavoitteisiin. (Savio 2017.)

Jotta perhehoito olisi hyvä kokemus kaikille osapuolille eikä perhedynamiikka kärsisi, olisi tärkeää, että perhettä ohjataan ja tuetaan. Sijoitetun lapsen sosiaalityöntekijän tulee huolehtia, että perhe saa tarvitsemansa tuen ja avun. Oikea apu oikeaan aikaan vähentää perheen kuormittumista. Mitä paremmin sijaisperhe jaksaa, sitä parempi perhedynamiikka on. Tämä vaikuttaa osaltaan kaikkien perheenjäsenten vointiin. Sijaisperheen alkutaipaleella on olennaista, että perheen kanssa työtä tekevät ammattilaiset tunnistavat jokaisen osapuolen tunteita, ajatuksia ja ennakkoluuloja. Näitä havainnointeja olisi tärkeä avata ja käydä läpi avoimesti, jotta kaikki väärät käsitykset saadaan poissuljettua. Työntekijöiden tulee huomioida, että jokainen osapuoli tulee kuulluksi sekä nähdyksi. Tämän kaltainen huomiointi tulisi jatkuvaan niin kauan kuin perheessä on sijoitettuja lapsia. Perhedynamiikka kokee väistämättä muutoksia ja haasteita, eikä perhettä tulisi jättää yksin näiden kanssa. Usein perheen biologiset ja sijoitetut lapset haluavat tulla kohdatuksi tasavertaisesti riippumatta siitä, mikä heidän roolinsa perheessä on. Tämä vahvistaa heidän tasa-arvoisuutensa kokemusta sekä sijaissisaruuksuhdetta. (Eriksson & Säles 2021, 40.)

4.2 Lapsen tarpeet perheessä

Lapsen pitää saada tuntee olevansa rakastettu, luotettu ja hyväksyty omana itsenään. Lapsi kaipaa luonnostaan huolenpitoa, turvallisuutta, lämpöä, hellyyttä sekä ikätasoiset rajat ja säännöt. Lapsi haluaa tulla kuulluksi ja nähdyksi. (MLL 2019.) Lapsen ja vanhempien yhteisistä hetkistä syntyy kiintymystä, joka luo luottamuksen elämää kohtaan. Kiintymyksen avulla lapsi oppii rakastamaan ja se luo hänelle yhdessäolemisen mallin. Kiintymys antaa myös onnellisuuden tunteita lapselle. Läheisyys, kosketus ja arkiset hetket synnyttävät uusia syvyyksiä jokapäiväisille toimille. Lapsi tarvitsee läheisyyttä vanhemmiltaan. (MLL 2024.)

Lapsella on luonnostaan tapa kiintyä lähimpään häntä hoivaavaan aikuiseen. Tämä johtuu turvallisuudentunteen tarpeesta, sillä etenkin pieni lapsi ei pärjää maailmassa ilman hoivaajaa. Vauvat sekä pienet lapset kiintyvät myös aikuiseen, joka on laiminlyövä tai vihamielinen heitä kohtaan. (Sinkkonen 2018, 39.) Lapsi kykenee luomaan kolmesta viiteen kiintymyssuhdetta läheisiinsä. Turvallinen kiintymyssuhde vaatii turvaisan kasvuympäristön, sekä läsnä olevat vanhemmat, jotka huolehtivat lapsen tarpeista ja vastaavat niihin. Arjen kautta, yhteisen tekemisen avulla kiintymyssuhde lujittuu ja vahvistuu. (THL 2023b.)

Lapsen turvallisuudentunne pohjautuu siihen, että lapsi pystyy ennakoimaan vanhemman käyttäytymisen. Kun lapsi itkee nälkää, hän saa ruokaa. Kun lapsi hymyilee, hänelle hymyillään takaisin. Kun lapsi haluaa läheisyyttä, hänet otetaan syliin. Näistä toistuvista pienistä, mutta niin tärkeistä hetkistä syntyy lapsen mieleen muistikuvia. Muistikuvat mahdollistavat sen, että

lapsi tietää, että hänestä huolehditaan. Tällöin lapsi voi keskittyä esimerkiksi olemaan utelias maailmaa sekä uusia asioita ja taitoja kohtaan. Jos lapsen kasvuympäristö on turvaton ja ennalta-arvaamaton, lapsen kaikki energia ja voimat menevät siihen, että hän välttelee vaaroja ja hakee turvaa. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 23-24.)

Loppujen lopuksi kaikki lapset haluavat itselleen hyvät vanhemmat. Tämän takia lapset ovat armollisia ja suvaitsevaisia vanhempiaan kohtaan, vaikka vanhemmuudessa olisi puutteita. Kaikki lapset kaipaavat sitä, että heitä katsotaan rakastavasti ja että heitä ajatellaan rakkautella. (Sinkkonen 2020, 338.) Lisäksi lapsen kannalta tärkeää on turvaa luova, tasainen, rutiinoinut arki, johon liittyy riittävä, säännöllinen lepo, ravitseminen ja perheen yhteinen aika. (MLL 2023.)

4.3 Vanhemmuuden tehtävät

Tänä päivänä elämme aikaa, jolloin vanhemmat pohtivat kuinka kasvattaa lapsensa. Ulkopuolelta tulevat paineet ja niiden tuomat mahdollisuudet, aineellinen yltäkylläisyys tai sen olemattomuus johtavat siihen, että vanhemmat kokevat olonsa usein neuvottomiksi. Vanhemmuus ei kuitenkaan ole materiaalia, suorittamista tai kotiaskareita, vaan kaikista eniten taitoa luoda aito, rakkautta sisältävä läsnäolon tunne ja sen kokemus lapselle. Hyvä vanhempi myös sallii lapsellensa olla lapsi. (Hakala 2019, 210.)

Vanhempien parisuhde toimii lapselle tunteiden pesänä. Vanhempien välisessä hyvässä, tasapainoisessa parisuhteessa myös lapsen kasvatukseen liittyvät asiat on keskusteltu läpi ja säännöt ovat yhteiset. Vanhempienkaan ei tarvitse olla aina samaa mieltä joka asiassa, sillä lapsen on hyvä nähdä myös erimielisyyksiä. Näissä tilanteissa on silti tarpeen tehdä sovinto niin, että myös lapsi havaitsee tai näkee sovinnon. Pienet riidat eivät ole haitallisia lapsen kannalta, mutta jatkuva huono ilmapiiri, epäkunnioittava puhetyyli toista kohtaan ja pitkään jatkuneet tulehtuneet välit ovat. Vanhempien välisen kommunikaation merkitystä lapsen kannalta ei voi turhaan korostaa. Molemmat vanhemmat tuovat oman opitun kiintymyssuhdemallin parisuhteeseen, sillä parisuhteessa ollaan läheisyydessä, kuten lapsuudessa on oltu omien vanhempien kanssa. Parisuhde voi parhaimmillaan eheyttää molempia osapuolia, mutta se vaatii molempinpuolisista luottamusta sekä keskustelua vaikeammistakin asioista. (Sinkkonen 2020, 42-46.)

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) säätää, että ”lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiansa välillä. Myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava. Lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatus sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja

virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus. Lasta on suojeltava kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.”

Vanhemmuuden käsite ei ole aina yksiselitteinen. Oikeudellisesti lapsen vanhempia ovat hänen biologiset tai hänet adoptoineet vanhemmat. Kuitenkin myös sosiaalisella vanhemmuudella on merkitystä lapsen kasvatuksen kannalta. Sosiaaliseen vanhemmuuteen kuuluu esimerkiksi äidin tai isän uusi puoliso, joka jakaa lapsen kanssa saman talouden ja hoitovastuuta toisen vanhemman kanssa. Sosiaalinen vanhemmuus voi myös muuntua psykologiseksi vanhemmuudeksi. Tämä edellyttää, että suhde on kestänyt pidempään, on turvallinen ja luotettava, jolloin lapsen ja aikuisen välille on voinut muodostua kiintymyssuhde. Lapselle, joka on sijoitettu perhehoitoon, tulee perhehoitajasta hänen sosiaalinen vanhempansa. Tilanteissa, joissa lapsi on sijoitettu perhehoitoon pitkäaikaisesti, voi perhehoitajasta tulla myös lapsen psykologinen vanhempi. (Araneva 2018, 205-206.)

4.4 Sijaissisaruuksien biologisten ja sijoitettujen lasten välillä

Perhe toimii systeeminä, jossa kaikilla jäsenillä on paikkansa suhteessa toisiinsa sekä kokonaisuuteen. Perheen muutokset vaikuttavat perheen jokaiseen perheenjäseneseen, perheen sisäisiin ihmissuhteisiin sekä perheen arkeen. Perhehoitajien biologisilla lapsilla on suuri ja tärkeä rooli sijoituksen onnistumisessa sekä sijoitettujen lasten elämässä. Siksi vanhempien tulisi miettiä, kuunnella ja nähdä perheessä jo olevien lasten tunteita, tarpeita sekä näkemyksiä miettiessään sijaisvanhemmuutta. Tutkimukset osoittavat, että lasten huomiointi sekä heidän kanssaan työskentely jo ennakoivalmennuksen aikana edistää sijoitusten jatkuvuutta sekä vähentävät ennakoimatonta katkeamista. Tämän lisäksi perhehoitajien biologiset lapset tarvitsevat tukea sekä tietoa sijoituksen kaikissa vaiheissa. Heillä on oikeus yksilökohtaiseen huomiointiin sekä vertaistukeen. Sijaisperheen biologisten lasten elämä muuttuu suuresti, kun perheeseen muuttaa sijoitettu lapsi. Biologisilla lapsilla voi olla paljon tunteita, kysymyksiä sekä ajatuksia sijaissisaruuksien liittyen. Myös perheen elämä muuttuu yksityisestä julkiseksi, kun koti avataan vieraille ihmisille, niin viranomaisille kuin sijoitettujen lasten läheisille. (Pesäpuu ry 2024b.)

Sijaisperheen biologiset lapset ovat parhaimmillaan suuri voimavara sijoitetulle lapselle. Biologiset lapset ovat valmistautuneet sijaissisaruuksien vanhempiensa avulla, mutta kaikki konkretisoituu, kun sijoitettu lapsi saapuu perheeseen. Sinä päivänä alkaa sijaissisaruuksien, joka parhaimmillaan voi kantaa läpi elämän. Sijaissisaruuksissa biologinen lapsi jakaa elämänsä sijoitetun lapsen kanssa kuitenkin ilman biologista sidettä. Sen puute ei automaattisesti heikennä

suhdetta. Biologinen lapsi jakaa sijoitetun lapsen kanssa vanhempansa, kotinsa ja koko ar- kensa. Se on merkittävä asia, ja siksi biologiset lapset tarvitsevat runsaasti tukea. Sijaissi- saruus on parhaimmillaan ihana, elämää rikastuttava asia, mutta se voi myös olla raskasta ja kuormittavaa. (Leskinen 2020.)

Vanhemmat useimmiten pyrkivät lastensa tasapuoliseen kohteluun. Kuitenkin monella on lap- suudesta kokemuksia eriarvoisuudesta liittyen sisarusuhteisiin. Tämä ei kuitenkaan tiet- tyyn pisteeseen asti ole täysin huono asia, sillä on hyvä oppia, ettei elämä ole aina reilua. Eriarvoisuus kuitenkin herättää epäoikeudenmukaisuuden lisäksi alemmuuden, kateuden ja hämmästyksen tunteita. Sisarusuhteet aiheuttavat haasteita jo ydinperheissä, mutta entä sitten sijaisperheessä, jossa sisarusuhteisiin vaikuttavat useat tekijät, kuten lastensuojelu- lain tuomat käytännön vaikutukset. Sisarusuhteet ovat elämän pisimpiä ihmissuhteita. Sisa- rusten välille syntyy kiintymyssuhde ja sisarukset saavat toisiltaan tukea ja apua läpi elämän. Sijaisperheessä sisarusuhteiden lähtökohdat ovat aivan toisenlaiset. Harvemmin sijoitettu lapsi tulee vastasyntyneenä perheeseen, eteenkään niin, että perhe olisi päässyt seuraamaan raskausaikaa ja valmistumaan lapsen tuloon perheeseen. Myös sijaissisarussuhteen pysyvyys poikkeaa ydinperheiden suhteista. (Airo & Säles 2018, 42-45.)

Sijoitus voi päättyä monista syistä, mikä saattaa aiheuttaa hyvinkin kuormittavia tunteita si- jaisperheen biologisille lapsille. Lisäksi perheeseen sijoitettu lapsi on todennäköisesti kokenut vaikeita asioita, jotka voivat johtaa haastavaan käytökseen. Tämän takia sijaisvanhempien aika ja huomio kiinnittyy helposti enemmän sijoitettuun lapseen, jonka seurauksena biologi- set lapset jäävät herkästi vähemmälle huomiolle. Biologisten lasten voi olla hankala ymmär- tää tilannetta ja heille voi olla hyvin hankalaa sanoittaa tunteitaan ääneen, sillä ei haluta li- sätä vanhempien taakkaa. Sijaissisaruus ei ole huono asia, mutta siinä on monia erityspiir- teitä, jotka tekevät siitä haastavamman, kuin ydinperheen sisarusuhteet. Sijaissisaruus voi luoda myös paljon hyvää biologisille lapsille, kuten vastuunkantoa, empaattisuutta sekä so- peutumistaitoja. Riskinä on kuitenkin se, ettei biologinen lapsi saa riittävästi kaipaamaansa huomiota. (Airo & Säles 2018, 42-45.)

Sijaissisaruus poikkeaa myös biologisen sisarusten suhteista vatiolovelvollisuuden näkökul- masta. Sijaisperheen biologiset lapset eivät kuitenkaan ole toimeksiantosopimuksessa osapuo- lina, joten vatiolovelvollisuus ei suoraan koske heitä. Biologisille lapsille on kuitenkin opetet- tava mitkä asiat ovat yksityisiä ja mitkä eivät, sekä kenen kanssa niistä voi keskustella. (Eriks- son & Säles 2021, 61.)

Sijaisperheen luona vierailevat sosiaalialan ammattilaiset ovat velvoitettuja kiinnittämään huomiota jokaisen perheen lapsen kohtaamiseen. Perheen kotona on yleensä mahdollista huo- mioida perheen jokainen lapsi. Olisi suositeltavaa käydä keskustelua perheen biologisten las- ten kanssa yksityisesti, sillä monet heistä kaipaavat tukea ja keskusteluja perheen

ulkupuolisen ihmisen kanssa. Sijaisperheen biologiset lapset eivät välttämättä osaa kaivata tukea, mutta hyötyvät siitä silti ja siksi tuen tulisi olla saatavilla. (Eriksson & Säles 2021, 43.)

5 Aiheesta aiemmin tehdyt tutkimukset

Sijaisperheiden biologisten lasten huomioinnin haasteet tiedostetaan, mutta silti aihetta on tutkittu tästä näkökulmasta yllättävän vähän. Sijaisperheisiin liittyviä opinnäytetöitä sekä graduja löytyy kuitenkin useampia. Useissa myös käsitellään sijaisperheiden biologisten lasten kokemuksia sijaissisaruuudesta sekä perhe-elämästä.

Kalland ja Sinkkonen (2001) ovat tutkineet riskitekijöitä sijoituksen epäonnistumiseen tai katkeamiseen tapauksissa, joissa lapsen sijoitus perhehoitoon oli tarkoituksella pitkäaikaista. Tutkimuksen mukaan 11 % Pelastakaa Lapset- järjestön sijoituksista perhehoitoon vuosien 1993-1997 aikana päättyi sijoituksen katkeamiseen. Tämä tutkimus kattoi 234 lasta ja 180 sijaisperhettä, joista kolmasosalla sijaisvanhemmista oli biologisia lapsia. Tutkimuksessa merkittävimmi riskitekijöiksi sijoituksen katkeamiselle tai epäonnistumiselle osoittautuivat lapsen ikä sekä se, että sijaisperheessä asui myös perheen biologisia lapsia. Voidaan todeta, että nämä riskitekijät kuitenkin osittain liittyvät toisiinsa, sillä tutkimuksessa havaittiin taipumusta sijoittaa vanhempia lapsia sijaisperheisiin, joissa oli myös sijaisperheen biologisia lapsia. Se, että lapsen ikä on riskitekijänä saattaa myös viitata siihen, että vanhemmat lapset ovat sijoitettaessa enemmän traumatisoituneita. Tutkimuksessa todettiin myös, että jo ennestään lapsenhoitokokemusta omaavien perheiden ja lapsettomien perheiden motiivit sijaisperheeksi ryhtymiselle saattaa olla erit. Lisäksi sosiaalityöntekijät ehkä arvioivat, että sijaisperheet, joilla on kokemusta lastenhoidosta, tarvitsevat vähemmän tukea. Voi myös olla, että kokeneemmat perheet epäröivät pyytää apua. Perhesysteemi, jossa on niin sijaisperheen biologisia lapsia kuin sijoitettuja lapsia, on jo itsessään monimutkainen ja vaatii enemmän vanhemmuuden taitoja. (Kalland & Sinkkonen 2001.)

Yhden tutkimuksen sijaisperheiden lapsista on tehnyt kanadalainen kaksikko, Serbinsky ja Shlonsky (2014). He ovat hakeneet vastauksia kysymyksiinsä eri puolelta maailmaa ja ovat perehtyneet erityisesti siihen, onko sijaisperheiden lasten tunteet, tarpeet ja mielipiteet huomioitu perhehoidon aikana sekä siihen minkälaisia kokemuksia nämä lapset ovat käyneet lapsuuden aikana läpi. Tutkijat, Serbinsky ja Shlonsky ovat todenneet, että tieto sijaisperheiden biologisista lapsista on liian vähäistä eikä heidän kokemuksiaan pystytä kuvailemaan tarpeeksi hyvin, vaan tietoa tarvitaan lisää. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat olleet iältään 7-30-vuotiaita ja heidän kokemuksensa sijaisperheestä on ollut kestoltaan 1-30 vuotta. (Valkonen & Janhunen 2016, 43-44.)

Tutkimus ei nosta esiin lasten sukupuolijakaumaa tarkasti, mutta siihen on osallistunut sekä tyttöjä että poikia. Tutkimukseen osallistuneiden lasten taustatietoja ei ole kerrottu tarkemmin, joten tutkimuksessa on sekä biologisten, adoptoitujen sekä uusioperheiden lapsia. Tutkimuksen tuloksista voidaan todeta, että sijaisperheiden lasten kokemuksia ei ole juurikaan kartoitettu perhehoidon prosessin aikana. Monet lapset ovat kertoneet, että heille on vain ilmoitettu, että perhe muuttuu sijaisperheeksi eikä lapsia ole otettu osalliseksi aiheesta keskusteluun. Tutkimuksessa on nostettu myös esiin se, että lapset olisivat kaivanneet tietoa siitä, miksi sijoitettu lapsi sijoitetaan heidän perheeseensä, mitä muutoksia sijoitetun lapsen tulo aiheuttaa, mitä erityispiirteitä sijoitetulla lapsella kenties on ja kuinka paljon vanhempien huomioita ja aikaa sijoitettu lapsi tulee tarvitsemaan. Tutkimukseen osallistuneet lapset kokevat, että edellä mainitut selvitykset olisivat auttaneet heitä prosessin aikana huomattavasti. Sijaissisarouden suhteet muistuttavat hyvin pitkälti biologisten sisarusten välisiä suhteita. Näihin suhteisiin kuului positiiviset sekä negatiiviset tunteet. Useimmat sijaisperheiden biologisista lapsista ovat kertoneet välittävänsä heidän perheeseensä sijoitetuista lapsista sekä viettävänsä heidän kanssansa yhteistä aikaa mieluusti, mutta ilmi on tullut myös negatiivisia kokemuksia. Perheen biologiset lapset eivät esimerkiksi ole halunneet jakaa omaa huonettaan sijoitetun lapsen kanssa. Huoneen jakaminen on tuntunut oman yksityisyyden menettämiseltä. (Valkonen & Janhunen 2016, 43-44.)

Biologiset lapset ovat nostaneet esiin myös yhteisen laatuajan puutteen omien vanhempiansa kanssa ja tuoneet ilmi mustasukkaisuuden tunteita. Myös sijoitetun lapsen haastavat erityispiirteet ovat tuntuneet raskaalta. Biologisten lasten tunteet ovat vaihdelleet ylpeydestä suruun. Toiset ovat olleet ylpeitä, että omat vanhemmat hoitavat sijoitettuja lapsia, kun taas toiset surevat sitä, että omien vanhempien aika menee sijoitettujen lasten asioiden hoitamiseen. Biologiset lapset ovat myös pohtineet rakastavatko omat vanhemmat heitä enää, mutta eivät ole halunneet lisätä vanhempiansa taakkaa, joten ovat jättäneet omat tunteensa sanoittamatta. Valtaosa biologisista lapsista on kokenut, että pystyy puhumaan myös kielteisistä kokemuksistaan liittyen sijaisperheenä toimimiseen, mutta osa myös kokee, ettei kykene tai pystyy puhua vain pieniä palasia aiheesta. Näillä lapsilla, jotka kokivat, että voivat aiheesta puhua, oli taustalla myönteisempi kokemus sijaisperheessä kasvamisesta. Serbinskin ja Schlonskyn (2014) mukaan kokemus sijaisperheessä kasvamisesta on joko positiivinen tai negatiivinen. Kokemus näyttää muodostuvan muutamasta pääkohdista, kuten päätös sijaisperheeksi ryhtymisestä, sijoitetun lapsen tulo perheeseen, perheen sisäisten muutosten käsittely, sijoitettujen lasten erityispiirteiden käsittely sekä sijoitettujen lasten poismuutto perheestä. (Valkonen & Janhunen 2016, 43-44.)

Myös muualla maailmassa on tutkittu aihetta. Vuonna 2022 julkaistiin tutkimus, jonka Possick, Doft, Binschtock sekä Langental-Cohen (2022) ovat tehneet Israelissa, liittyen sijaisperheiden biologisten lasten kokemuksiin sijaisperheenä olemisesta. Tutkimukseen osallistui 14 täysi-ikäistä henkilöä. Jo tutkimuksen alussa todetaan, että suurin osa sijaisperheisiin liittyvistä

tutkimuksista keskittyvät sijoitettuihin lapsiin tai sijaisvanhempiin, eikä juurikaan sijaisperheiden biologisiin lapsiin. Tutkimuksessa ilmeni sijaisperheen biologisten lasten ristiriitaisia tunteita sijaishuoltoa kohtaan sekä sen vaikutuksista heihin. He ilmaisivat olevansa ylpeitä saadessaan olla osana tärkeää sekä pyyteetöntä työtä, johon kaikki perheet eivät kykene. Samanaikaisesti he kuitenkin kokivat merkittävää emotionaalista taakkaa, joka johtui sijoitettujen lasten sosiaalisista sekä käyttäytymiseen liittyvistä ongelmista ja näiden asioiden käsittelemisestä. Sijaisperheiden biologiset lapset kokivat merkittävänä taakkana myös kokemustaan siitä, että sijoitettujen lasten tarpeet laitettiin aina etusijalle. Lisäksi rankaksi koettiin myös perheenjäsenten (sijoitettujen lasten) yllättävät sisään- sekä ulosmuutot. (Possick, Doft, Binschock & Langental-Cohen 2022.)

Tutkimuksessa todettiin sijaisperheiden biologisten lasten kokevan olevansa näkymättömiä. Tunne näkymättömyydestä alkoi jo siitä, etteivät sijaisperheen biologiset lapset olleet mukana päätöksenteossa sijaisperheeksi ryhtymisessä. Tunne jatkui sijaisvanhempien sekä sosiaaliviranomaisten keskittyessä sijoitetun lapsen lukuisiin tarpeisiin. Nämä tekijät saattavat selittää sijaisperheiden biologisten lasten sekä sijoitettujen lasten välisen emotionaalisen etäisyyden, joka ilmeni useimmissa tutkimukseen osallistuneiden haastatteluista. Mielenkiintoinen havainto tutkimuksessa oli se, että jokaisen haastateltavan tarinassa sijaisperheen äidit olivat pääroolissa sijaisperheeksi ryhtymisessä. Näkymättömyyttä koettiin myös suhteessaan äitiinsä, sillä lapset kokivat perheen äidin olleen sokaistunut sijaisperheen biologisten lasten tarpeille. Myös olematon suhde sosiaaliviranomaisten ja sijaisperheen biologisten lasten välillä aiheutti näkymättömyyden tunnetta. Näkymättömyys kokemuksena oli voimakkaampaa niiden osallistujien keskuudessa, jotka olivat iältään nuorempia, kun heidän perheeseensä sijoitettiin lapsi. Vaikka jokainen tutkimukseen osallistuneista kertoi jääneensä vähemmälle huomiolle, olivat osa kokeneet sijaisperheenä olemisen lähentäneen perheen biologisten sisarusten välejä. Myös hyviä kokemuksia sijoitettujen lasten sekä sijaisperheen biologisten lasten välillä todettiin. (Possick ym. 2022.)

Tutkimukseen osallistuneet kritisoivat sijaishuollon sosiaaliviranomaisia siitä, että sijaisperheen biologiset lapset jätettiin huomioimatta läpi koko sijoitusprosessin. Sijaisperheen biologisia lapsia ei valmisteltu sijoitettujen lasten tuloon, eivätkä he saaneet minkäänlaista tietoa tai ohjausta. Puolet vastaajista kertoi, että heitä oli haastateltu sijoitusprosessin alussa, mutta tämä jäi ainoaksi kontaktiksi ammattilasten kanssa. Osa vastaajista koki, että he olisivat hyötyneet tapaamisista sosiaaliviranomaisen kanssa sijoitusprosessin ensimmäisten kuukausien aikana. (Possick ym. 2022.)

Tutkimuksen käytännön vaikutusten arvioinnissa todettiin, että sijaisperheiden biologisten lasten tulee olla osallisina niin sijaisperheiden koulutusohjelmassa kuin jatkuvassa työssä sijaisperheiden kanssa. Kotikäyntien tulisi sisältää keskustelua niin sijoitettujen lasten sekä sijaisperheiden biologisten lasten kanssa, että sijaisvanhempien ja biologisten lasten kanssa.

Myös erilaisia työpajoja voisi järjestää sijaisperheen biologisille lapsille ikätason mukaan. Lyhytaikaista perheterapiaa tulisi tarjota niille sijaisperheille, joissa yhdellä tai useammalla sijaisperheen biologisella lapsella esiintyy merkkejä ahdistuksesta, vetäytymisestä, masennuksesta tai huomataan muutoksia tunteiden purkamisessa. Jotta voidaan määrittää sijaisperheen hyvinvointia systeeminä, tulee myös sijaisperheen biologisten lasten tulla nähdyksi. Sosiaaliviranomaiset voivat auttaa ja tukea sijaisvanhempia tiedostamaan lapsen tarpeet, ottamaan sijaisperheen biologiset lapset mukaan osaksi sijoitettujen lasten kasvatusta, sekä antaa sijaisperheen biologisille lapsille mahdollisuus sanoittaa myös vaikeat tunteet sijoitettua lasta sekä sijaisvanhempia kohtaan. Tällä tavoin perheen emotionaaliset resurssit laajenisivat, eikä sijaisperheen biologisille lapsille aiheutuisi sivuvaikutuksia. Tämän myötä sijoitetut lapset vuorostaan saisivat kokea aidomman ja rakastavamman perheen. (Possick ym. 2022.)

6 Tarkoitus, tavoite ja tutkielman toteutus

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena oli kerätä tietoa Perhehoitoliitolle siitä, kuinka perhehoitajien biologisia lapsia voitaisiin tukea. Tarkoitus oli haastatteluiden avulla selvittää, millä tavoin perhehoitajien biologiset lapset kokevat saaneensa tukea sijoittavalta kunnalta tai hyvinvointialueelta, ja millaista tukea he olisivat kaivanneet. Opinnäytetyössä käy ilmi myös perhehoitajien biologisten lasten yleisiä kokemuksia sijaissaruudesta ja vanhempien sekä perheen jakamisesta. Tavoitteena oli saada vastaus tutkimuskysymyksiin: ”Millaista tukea sait sijoittavalta kunnalta/hyvinvointialueelta ja millaista tukea olisit kaivannut?”

Opinnäytetyö on tehty tutkimuksellisenä opinnäytetyönä ja se on toteutettu laadullisena tutkielmana. Sen avulla tähdätään käsittämään tutkimuksen tarkasteltavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien ihmisten näkökulmasta. Tämän takia tulee olla kiinnostunut henkilöiden kokemuksista, ajattelusta ja tunteista. (Juuti & Puusa 2020.) Laadullisen tutkimuksen piirteitä ovat monet asiat, kuten ihmislähtöisyys, ihmisten omat elämäkokemukset ja niiden merkitys. Laadullisen tutkielman avulla yritetään kuvailla ihmisen kokemuksia ja näkökulmia tutkittavaan aiheeseen. Aineistoa kerätään usein esimerkiksi haastattelemalla ja valikoidut ihmiset valitaan sattumavaraisesti. Haastateltavien määrä voi olla hyvin pienikin. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Laadullisen tutkimuksen avulla saadaan mahdollisuus nähdä syvälinen katsaus tutkittavaan aiheeseen. Se tarjoaa hyvän, kokonaisen ja ymmärrettävän kuvauksen aiheesta, joka on tapahtunut ihmisten parissa. Laadullisessa tutkimuksessa mielenkiintoisena pidetään merkityksiä ja kuinka ihmiset ovat kokeneet tutkitun aiheen. (Kananen 2017, 34-36.)

6.1 Aineistonkeruumenetelmä ja haastattelukysymykset

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä on toiminut avoin haastattelu. Avoin haastattelu sopii menetelmäksi parhaiten silloin, kun tutkittavasta aiheesta on vain vähän tietoa. Avoin haastattelu sopii menetelmäksi myös silloin, kun halutaan syvällistä ja tarkkaa tietoa henkilöiden kokemuksista, jotka haastatteluun osallistuvat. Avoin haastattelu muistuttaa paljon keskustelua, jota kuitenkin ohjataan, sillä tarkoituksena on pysyä valitun aiheen äärellä. Tutkimuskysymykset ovat hyvä alku haastattelulle, mutta muistissa on myös hyvä olla apukysymyksiä. Avoimessa haastattelussa on tärkeää pyrkiä välttämään johdattelevia kysymyksiä, vaan kysymykset tulisivat olla muodoltaan neutraaleja. Avoimen haastattelun avulla päästään tutkimaan valittua aihetta hyvin tarkkaan ja yksityiskohtaisesti. (Palonen & Kylmä 2022, 285.)

Avoimessa haastattelussa on hyvä huomioida se, että keskustelun ei tule ole sidottuna ainoastaan ennalta päätettyihin kysymyksiin. Avointa haastattelua voisi kuvailla myös keskustelunomaiseksi haastatteluksi. Avoimen haastattelun luonteen tulee olla mutkatonta, helppoa ja haastattelijan tulee luoda tilanteesta mahdollisimman rento. Tilanne muistuttaa hyvin pitkälti keskustelua, joka etenee haastateltavan kerronnan mukaan. Tärkeää on saada tutkimuskysymyksiin vastaukset, mutta eteneminen tapahtuu haastateltavan muisteluiden, tunteiden ja mielipiteiden sekä perusteluiden mukaan. Haastattelija toimii ikään kuin keskustelukaverina, joka tarvittaessa ohjaa keskustelun takaisin teeman äärelle. Haastattelijan tulee olla tilanteen tasalla, herkkä ja tarttua oikeisiin asioihin, jotta vastaukset tutkimuskysymyksiin olisivat mahdollisimman antoisat ja tarkat. Avoin haastattelu vie aikaa, joten haastattelijan tulee olla aidosti kiinnostunut teemasta. Siinä korostuu vuorovaikutustaitojen merkitys sekä myös haastattelijan persoonallisuus. Tulee olla taitoa vastaanottaa esiin nousevat tunteet ja niiden kautta nousevat reaktiot. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2021.)

Seurin (2020, 121) mukaan on suuri ero sen välillä, miten kysymyksen muotoilee haastateltavalleen. Avoimet kysymykset tuottavat enemmän sisältöä vastaukseen, kuin kysymyksen esittäminen suljetulla tavalla. Tämän vuoksi kysymykset on pyritty muotoilemaan niin, että haastateltavat vastasivat kysymyksiin mahdollisimman laajasti eivätkä vain yhdellä sanalla, kuten kyllä tai ei.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä tietoa siitä, kuinka perhehoitajien biologisia lapsia voitaisiin tukea perhehoidon sijoitusprosessin aikana. Tarkoitus oli haastatteluiden avulla selvittää, millä tavoin perhehoitajien biologiset lapset kokivat saaneensa tukea sijoittavalta kunnalta tai hyvinvointialueelta, ja millaista tukea he olisivat kaivanneet. Aiheesta on kerätty tietoa, jotta tätä osa-aluetta voitaisiin kehittää tarpeen mukaan. Tavoite oli saada vastaukset haastattelukysymyksiin:

1. Millaista tukea sait sijoittavalta kunnalta/hyvinvointialueelta, kun perheeseen sijoitettiin lapsi?

2. Miten koit tarjotun tuen, oliko tämä riittävää vai olisitko kaivannut enemmän?
3. Millaista tukea sait vanhemmiltasi?
4. Minkälaiset asiat ovat jääneet mieleen lapsuudesta liittyen sijaislapsen tuloon perheeseen?
5. Onko sinulla ajatuksia siitä, millaisesta tuesta perheen biologiset lapset hyötyisivät?

6.2 Haastateltavat henkilöt ja haastatteluiden toteutus

Haastateltavaksi valikoitui sijaisperheiden biologisia lapsia, jotka ovat tänä päivänä jo nuoria aikuisia. Haastateltavaksi valikoituivat aikuiset, sillä he ovat mahdollisesti jo pohtineet aiheet ja osaisivat kattavammin vastata esitettyihin kysymyksiin reflektoiden omaan lapsuuteensa. Oli myös tärkeää, että jokainen haastateltava oli saanut etäisyyttä lapsuuden kokemuksiinsa. Myös eettisesti oli oikein päätyä haastattelemaan jo aikuisia henkilöitä. Haastateltavat löytyivät kontaktiemme kautta, mutta kaikki haastatteluihin osallistuneet henkilöt eivät olleet entuudestaan tuttuja. Heitä kertyi yhteensä viisi henkilöä. Haastattelupyynnöt lähetettiin sähköpostitse tai sosiaalisen median kautta. Yhteydenotossa kerrottiin opinnäytetyön tavoite sekä tarkoitus. Lisäksi kysyttiin kiinnostusta osallistua haastatteluun. Jokainen yhteydenottopyyntö johti haastatteluun. Haastattelut toteutettiin elokuun ja syyskuun aikana 2024.

Haastatteluiden alussa pyydettiin suostumus haastatteluiden nauhoittamiseen sekä tietojen keräämiseen. Jokaiselle haastateltavalle kerrottiin, että nauhoitteet sekä muut tiedot hävitään asianmukaisesti, kun tarvittava materiaali on saatu koottua. Lisäksi jokaiselle kerrottiin, että tietoja käsitellään niin, ettei missään vaiheessa opinnäytetyötä ilmene keitä on haastateltu. Haastattelut tapahtuivat etänä verkkoympäristössä, mikä oli sopivin vaihtoehto aika- ja maantieteellisten kysymysten takia. Jokainen haastattelu oli kestoltaan puolesta tunnista tuntiin. Haastattelut sujuivat hienosti ja niistä jäi hyvä kokemus jokaiselle osallistujalle.

Haastattelutilanteet muistuttivat enemmän keskustelua kuin haastattelua, ja kysymysten esittäminen kävi luonnollisesti keskustelujen lomassa. Haastattelutilanteet aiheuttivat luonnollisesti haastateltavissa tunteiden vaihtelua, sillä aihe oli herkkä ja arka. Toisen meistä omat kokemukset sijaisperheen biologisena lapsena olemisesta vaikutti osaltaan siihen, että haastateltavien henkilöiden oli helppo avautua omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Haastatteluissa saatiin vastaukset kaikkiin kysymyksiin ilman, että haastattelutilanne muistutti perinteistä haastattelua. Tilanteissa oli luottamusta ja haastateltavat henkilöt toivat esiin sen, että opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja hyvin tärkeä, joka vaatisi paljon kehittämistä.

6.3 Haastatteluiden analysointi

Analyysin tarkoituksena on koota aineistosta ymmärrettävä kokonaisuus, jota hyödyntäen on mahdollista tehdä sisältörikas sekä perusteltu tulkinta ja johtopäätös tutkimuksen kohteena olleesta ilmiöstä. (Puusa & Juuti 2020, 143.) Analyysimenetelmäksi valikoitui teoriaohjaava eli abduktiivinen sisällönanalyysi. Abduktiivisessa sisällönanalyysissä aloitetaan aineiston ehdolla, mutta aineistossa esiintyvät ilmaisut integroidaan kuitenkin osaksi aiemmin olemassa olevaa teoreettista viitekehystä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133.)

Aineistoa analysoitiin teoriaohjaavasti, eli punainen lanka teoriasta on ollut koko ajan mukana, mutta aineisto on myös vahvasti ohjannut analysointia. Jokainen haastattelu oli nauhoitettu haastateltavien luvalla. Haastatteluiden jälkeen aineisto litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi. Litteroinnin suhteen oltiin tarkkoja, jotta tulokset olisivat mahdollisimman totuudenmukaisia ja tarkkoja. Litterointi tehtiin Word dokumentille ja sivuja kertyi yhteensä noin 20 kappaletta.

Litteroinnin jälkeen materiaali luettiin tarkasti läpi ja sisältöön perehdyttiin. Tämän jälkeen aineistoa redusoitiin, eli pelkistettiin siten, että aineistosta löytyivät oleelliset kohdat, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Nämä oleelliset ilmaisut merkittiin jo alussa värikoodein, jonka jälkeen ilmaisut koottiin allekkain. Värikoodeilla pystyttiin havaitsemaan vastauksissa eri ilmiöitä, sillä saamaa asiaa kuvaavat ilmaisut oli merkitty samalla värillä. Kun alkuperäisilmaisut olivat listattu allekkain, pelkistettiin alkuperäisilmauksia tiivistettyyn muotoon. Redusoinnin jälkeen seurasi aineiston klusterointi, eli aineiston ryhmittely samankaltaisuuksien perustella alaluokkiin ja luoden näitä kuvaavia käsitteitä. Tätä vaihetta helpotti se, että alkuperäisilmaisut oli koodattu jo heti alussa eri värikoodein.

Klusterointia seurasi abstrahointi, eli samansisältöiset alaluokat yhdistettiin pääluokkiin. Analyysin pääluokat oli jo aiemmin tehty teoriaan perustuen, joten aineiston abstrahoinnissa liitettiin samansisältöiset alaluokat näihin aiemmin tehtyihin käsitteisiin, sillä alaluokkien ryhmittely suoraan pääluokkiin oli luontevaa. Pääluokat oli määritelty perhehoidon sijoitusprosessin vaiheisiin. Tässä opinnäytetyössä käytettiin vaiheista nimityksiä sijoituksen alkuvaihe, sijoituksen aikana sekä sijoituksen päättyessä. Tutkimuskysymys on ollut mielessä koko ajan, jotta aineistosta saatiin poimittua vastaus siihen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-133.) Alla olevan kuvion näyttää esimerkillä, kuinka aineistoa on analysoitu.

Kuvio 1: Esimerkki kuinka aineistoa analysoitiin.

Haastatteluiden tuloksia analysoidessa on ensisijaisesti haluttu tuoda esille vastaus tutkimuskysymykseen eli ”Millaista tukea sait sijoittavalta kunnalta/hyvinvointialueelta ja millaista tukea olisit kaivannut?” Haastatteluissa on tuotu kertynyt aineisto mahdollisimman tarkkaan esille, jotta se palvelisi kaikkia osapuolia mahdollisimman kattavasti, etenkin Perhehoitoliittoa, joka on toiminut toimeksiantajana opinnäytetyölle.

Haastattelut olivat äärimmäisen antoisia ja kiinnostavia, jokainen omanlaisensa tarina lapsuuden kokemuksista ja näkemyksistä. Haastattelut nostivat monenlaisia näkökulmia esiin ja aiheet olivat hyvin tärkeitä sijaisperheiden biologisten lasten hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta. On ollut tärkeää osoittaa tuloksissa myös ristiriitaa aiheuttaneet tilanteet sijaisperheessä kasvamisen aikana.

6.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Jotta tutkimus olisi laadultaan hyvä, sen tulee noudattaa tieteellistä käytäntöä. Sillä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen kysymykset, tutkimuksen tavoitteet ja aineiston keräys sekä käsittely ja niiden esittäminen ja säilytys eivät saa loukata tutkimukseen osallistuneita henkilöitä eikä muitakaan tahoja. Tutkijalla on aina vastuu tekemistään valinnoista ja niiden perusteista. (Vilkkä 2014, 90.) Tutkimuslupaa ei tarvittu, sillä lupaa tulee hakea ainoastaan silloin, kun tutkimuksen kohteena toimii organisaatio, organisaation tehtävä tai organisaatiota edustavat henkilöt (Raivo & Lempinen 2019, 21).

Haastatteluiden alussa pyydettiin suostumusta haastatteluiden nauhoittamiseen ja tietojen keräämiseen. Haastateltaville kerrottiin, että nauhoitteet sekä muut tiedot hävitetään asianmukaisesti, kun tarvittava materiaali on saatu koottua. Lisäksi haastateltaville kerrottiin, että tietoja käsitellään niin, että missään vaiheessa opinnäytetyötä ei ilmene ketä on haastateltu. Tärkeä periaate haastatteluista toteuttaessa oli haastateltavien yksityisyyden suojaaminen ja erityisesti arkoja yksityisasiota avaavien suojaaminen. Haastatteluissa henkilöt kertoivat henkilökohtaisia ja kipeitäkin asioita, joten on tutkijoiden velvoite säilyttää haastattelut turvassa. (Palonen & Kylmä 2022, 289.). Haastattelut nauhoitettiin ja niitä säilytettiin opinnäytetyöprosessin ajan luottamuksellisesti. Opinnäytetyöprosessin jälkeen nauhoitteet ja muu haastatteluista kertynyt materiaali hävitettiin.

Ihmistieteiden eettiset periaatteet, jotka tutkimuseettinen neuvottelukunta on asettanut, on jaettu kolmeksi osa-alueeksi. Näitä ovat tutkittavien itsemääräämisoikeuksien kunnioitus, loukkaamisen välttely sekä yksityisyyden ja tietosuojan varmistaminen. Itsemääräämisoikeuden kunnioitus tulee huomioida silloin, kun haastateltavia henkilöitä kutsutaan haastatteluihin ja myös silloin, jos haastateltava haluaa kieltäytyä vastaamasta esitettyyn kysymykseen. Kolmas periaatteista eli yksityisyyden ja tietosuojan tärkeys koskee aineiston käsittelyä ja säilytystä, josta haastateltavat voivat olla tunnistettavissa sekä vaihetta, jossa tulokset tuodaan julki. (Ranta & Kuula-Luumi 2017.)

Tässä opinnäytetyössä on tuotu haastatteluiden tulokset julki, mutta niin, ettei kukaan ole tunnistettavissa. Opinnäytetyössä ei ole mainittu haastateltavien nimiä, ikää, asuinpaikkakuntia tai sukupuolijakaumaa, koska näillä tekijöillä ei ole opinnäytetyön tavoitteen kannalta merkittävää vaikutusta. Tuloksissa on haluttu korostaa lapsuudessa koettuja tuen ja avun tarpeita, ei henkilöiden taustalla olevia tekijöitä. Opinnäytetyö tullaan lopuksi julkaisemaan Theseus tietopankkiin, jossa se on nähtävissä ja luettavissa. Tämä on myös tiedotettu haastateltaville. Haastateltavat saivat myös mahdollisuuden lukea opinnäytetyön ennen kuin se on julkaistu Theseuksessa, jotta he voisivat halutessaan antaa palautetta. Yksi viidestä haastateltavasta halusi opinnäytetyön luettavaksi etukäteen ja hyväksyi työn sellaisenaan. Muut

haastatteluun osallistuneet eivät kokeneet tarpeelliseksi lukea opinnäytetyötä ennen sen julkaisua.

Myös lähdekriittisyys on vaikuttanut opinnäytetyön luotettavuuteen. Lähdekriitikillä tarkoitetaan sitä, että käytettyjen lähteiden tai aineiston laatu arvioidaan ennen sen hyödyntämistä tekstissä. Aineiston sisältävä laatu vaikuttaa opinnäytetyön luotettavuuteen ja myös sen hyödynnettävyyteen. On tärkeää pohtia, onko lähde ajantasainen, keitä kirjoittajat ovat ja onko heillä jonkinlainen asema kirjoitetun aiheen parissa tai edustavatko he jotain organisaatiota. (Vilkkä 2021, 120.)

Olemme pohtineet paljon opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttavia seikkoja. Toisella meistä on henkilökohtainen ja läheinen suhtautuminen opinnäytetyömme aiheeseen, sillä hänellä on omaa kokemusta sijaisperheen biologisen lapsena olemisesta. Olemme tiedostaneet riskin, että teksti saattaisi olla paikoitellen tiedostamatta asenteellista. Toisen meistä suhtautuminen on ollut täysin neutraalia opinnäytetyömme aiheeseen, joten koemme, että asenteellisen tekstin olemme pystyneet tunnistamaan ja muokkaamaan. Haastatteluiden luotettavuuteen saattaa vaikuttaa myös se, että tapahtumat sijoittuvat lapsuuteen, joten on mahdollista, että muistikuvat ovat voineet poiketa todellisuudesta.

7 Tulokset

Tässä luvussa käydään läpi haastatteluissa esiin nousseita asioita, jotka on saatu vastauksina haastattelukysymyksiin. Opinnäytetyön tutkimuskysymys oli ”Millaista tukea sait sijoittavalta kunnalta/hyvinvointialueelta ja millaista tukea olisit kaivannut?”. Opinnäytetyössä on nostettu myös muita tärkeitä ja oleellisia huomioita esiin. Vastaajien anonymiteetin säilyttämiseksi tuloksissa ei ole mainittu sijoittavia kuntia, vastaajien tarkkaa ikää tai heidän sukupuoltaan.

7.1 Kokemuksia tuesta sijoituksen alkuvaiheessa

Haastatteluissa nousi esille, ettei sijaisperheen biologiset lapset saaneet minkään näköistä tukea sijoittavan kunnan tai hyvinvointialueen toimesta sijoituksen alkuvaiheessa. Osa haastateltavista sai perhehoitajien ennakoivaltuutuksen aikana kertaluontoista huomiointia. Huomiointi ennakoivaltuutuksen aikana oli ollut esimerkiksi keskustelua kotikäynnin yhteydessä tai luento, johon myös sijaisperheen biologiset lapset saivat osallistua. Tuki, jonka haastateltavat kertoivat saaneensa, tuli lähtökohtaisesti ainoastaan vanhemmilta, jotka kuuntelivat ja kysyivät mielipiteitä. Haastatteluissa kävi ilmi, ettei tukea välttämättä osattu kaivata lapsuuden aikana, mutta jälkeenpäin ajateltuna tuesta olisi ollut hyötyä.

no siis suoraan sanottuna silleen alussa en muista että oltas saatu mitään tukea niiku me lapset tai että ois pride-koulutukseen osallistutettu tai niiku mitää muutakaa.

Niis tilanteis ku meille on sijoitettu uusii lapsii niin olisin kaivannu että et joku muu ku mun vanhempi ois kysyny multa siitä et mitä mä siit ajattelen, mä uskon et sillon vastaukset ois ehkä ollu erilaisia.

Haastateltavat kertoivat kaivanneensa jo alkuun enemmän tietoa ammattilaisilta siitä, mitä sijaisperheeksi ryhtyminen käytännössä tarkoitti ja mitä sijaissisaruuksia toisi mukanaan. He olisivat myös kaivanneet, että joku ulkopuolinen olisi kysynyt heidän ajatuksiaan sijaisperheeksi ryhtymisestä, sillä omille vanhemmille ei välttämättä haluttu kertoa rehellistä mielipidettä. Kaivattiin tarkempaa tietoa esimerkiksi siitä, miksi sijoitettu lapsi muuttaisi perheeseen, millaisia haasteita lapsella saattaisi esiintyä sekä mitä muutoksia lapsen tulo perheeseen aiheuttaisi. Haastateltavat eivät tienneet etukäteen tulevista muutoksista, jotka vaikuttivat oleellisesti myös heidän arkeensa. Alussa olisi myös kaivattu tietoa siitä, että sijoitus saattaisi päättyä, eikä sijoitettu lapsi välttämättä jää pitkäksi aikaa asumaan sijaisperheeseen. Muutokset arjessa saattoivat liittyä jopa asumisjärjestelyihin, esimerkiksi kotia remontoitiin niin, että se soveltuisi sijaisperheen kodiksi.

Haastateltavat kaivanneensa enemmän tietoa ja sen kautta ymmärrystä sijoitetun lapsen haasteista ja käyttäytymismalleista. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi sijoitetun lapsen mahdollinen väkivaltainen käytös ja pelot sekä rajat, joita sijoitetulle lapselle mahdollisesti jouduttiin asettamaan. Myös sijaissisaruuksien monista hyvistä puolista olisi kaivattu jo etukäteen tietoa, esimerkiksi siitä miten tästä saattaisi syntyä elämänmittainen ihmissuhde. Haastattelussa ilmeni myös puutteita sijaisperheen biologisten lasten osallistamisessa päätöksenteon eri vaiheissa. Heiltä ei esimerkiksi kysytty lainkaan mielipidettä sijoitetun lapsen muutosta perheeseen, vaan tämä oli saattanut olla pelkästään ilmoitusluontoinen asia.

Jotenki se on vähän outoo mun mielestä että meitä (perheen biologisia lapsia) ei niinku mitenkää kouluteta tai valmenneta siihen, kuitenkin meilläki on tosi iso rooli niiku siinä niiden lasten elämässä.

Kaikkien pitäs niiku suostuu tavallaa tommosta päätöksee mikä koskee oikeesti koko perhettä.

Haastatteluiden perusteella olisi kaivattu tukea myös erilaisten tunteiden käsittelyyn ja sanoittamiseen, sillä sijoituksen alkuvaihe nosti paljon erilaisia tunteita. Tunteet vaihtelivat jännityksestä innostukseen, sillä tuntui kuin perheeseen olisi tullut uusi sisarus. Tilanne ei kuitenkaan usein ollut näin, sillä sijoitetun lapsen biologinen perhe muistutti olemassaololleen, että sijoitetulla lapsella oli myös toinen oma perhe. Tunteet saattoivat myös olla

negatiivisia, sillä välttämättä ei olisi haluttu, että perheeseen muuttaa uusia sijoitettuja lapsia. Tunteiden käsittelyyn olisi kaivattu tukea myös siksi, että sijaisperheen biologiset lapset olisivat kokeneet tullessa nähdyiksi sekä kuulluiksi.

Jälkikäteen haastateltavat ymmärsivät, kuinka suuri rooli sijaissarena toimisella oli jo sijoitetun lapsen viihtyvyyden kannalta. He toivovat, että tämä olisi huomioitu myös heti ennakoivassa valmistelussa. He olisivat halunneet olla osallisina jo alusta alkaen, sillä he kokivat olleensa oleellinen osa koko sijoitusprosessissa.

Koulutuksissa otettaisiin huomioon biologiset lapset ja ehkä biologisille lapsille järjestettäisiin jotain niiku et ois joku muu taho joka kertoo että mitä tulee tapahtumaa ku vaa ne vanhemmat.

7.2 Kokemuksia tuesta sijoituksen aikana

Haastatteluissa kävi ilmi, että sijaisperheiden biologisten lasten saama tuki sijoituksen aikana oli lähes täysin olematonta. Biologiset lapset eivät saaneet ainoastaan heille kohdennettua huomioita tai tukea sijoittavalta kunnalta. Huomiointi oli vain satunnaisia tervehdyksiä sosiaaliviranomaisilta kotikäynneillä koskien sijoitetun lapsen asioita. Kuulumisiakin saatettiin kysyä biologisilta lapsilta, mutta niin, että paikalla oli koko muu perhe. Omien rehellisten ajatusten sanoittaminen ei ollut mahdollista ilman, että sijoitettu lapsi tai vanhempi olisi saattanut loukkaantua. Biologiset lapset eivät myöskään saaneet olla osallisina sijoitetun lapsen asioita käsittelevissä palavereissa, vaan he poistuivat omiin huoneisiin keskusteluiden ja kahvittelun ajaksi.

On jäänyt aika ulkopuolelle siinä koko prosessissa et kuitenkin ollu niiku sijaissaruksena mutta silti siellä ulkopuolella niiku tavallaan ei osallisena prosessiin vaikka koko elämä on ollu siinä niiku pyöriny sen ympärillä.

Et tervehdittäisi biologisia lapsia ku sosiaalityöntekijät käy kotona ja että myös heiltä (sijaisperheen biologisilta lapsilta kysytään mitä kuuluu ja miten on mennyt et oisko sul jotain mistä haluisit puhua.

Ollis ollut sika siistii jos sosiaaliohjaaja olis käynyt hakee mut vaikka käymää jossai hesessä.

Sijaisperheiden biologiset lapset olisivat kaivanneet tukea moneen asiaan, mutta merkityksellisin, jokaisessa haastattelussa esiin noussut tuen tarve oli kahdenkeskinen keskustelu perheen ulkopuolisen ammattilaisen kanssa. Sijaisperheen biologiset lapset olisivat kaivanneet keskustelua ilman, että tarvitsisi miettiä salassapitovelvollisuutta tai sijoitetun lapsen tai omien vanhempien tunteiden loukkaamista. Tarve vertaistuelle korostui, sillä haastateltavat

kokivat, että silloin olisi saanut keskustella oman ikäisen kanssa, joka eli samaa elämänvaihetta ja kävi samoja tunteita läpi.

Haastatteluiden perusteella myös vanhemmilta saatu tuki oli hiipunut hieman sijoitusprosessin aikana, sillä heidän aikansa oli mennyt suurimmaksi osaksi sijoitetun lapsen asioiden tai tarpeiden hoitoon. Tästä syystä sijaisperheen biologiset lapset olivat jättäytyneet varjoon. Vanhempien taakkaa ei haluttu lisätä, eivätkä biologiset lapset olleet toisaalta kokeneet, että omat asiat olisivat olleet yhtä akuutteja ja tärkeitä, kuin sijoitettujen lasten asiat. Tämä näkymättömyys oli väistämättä jättänyt syvätkin jäljet. Biologiset lapset olisivat kaivanneet niin kahdenkeskistä aikaa omien vanhempien kanssa kuin myös yhteistä ydinperhe aikaa, mutta joutuivat kokemaan pettymyksiä siitä, miten vanhemmat olivat käyttäneet vapaa-aikansa ilman sijoitettuja lapsia. Perhehoitajien loma-ajat puhututtivat myös ja haastateltavat kokivat tärkeäksi, että vanhemmat saisivat lomaa työstään säännöllisesti, jotta ydinperheen ajanvieton mahdollistaminen olisi edes mahdollista.

Sen kanssa on nyt aikuisena saanu tehdä töitä että ei tarvii olla näkymätön.

Oisin kaivannut et joku näkisi minutkin.

kyllä vanhempien huomio on isolta osin ollu niissä sijoitetuissa.

Aina se on tavallaa sitä et ne sijoitetut lapset pääsee viikonloppuna johonki serenaan ja sä jäät sinne kotii kivaa viikonloppuu viettämään ku äiti ja iskä siivoo ja remppaa koko viikonlopun ku ne ei oo kerenny aikasemmi tehdä sitä.

Haastatteluiden perusteella oli positiivista, että toinen tai molemmat vanhemmat jäivät kotiin, kun perheestä tuli sijaisperhe. Tämä ratkaisu ei kuitenkaan lisännyt automaattisesti sijaisperheen biologisten lasten ja vanhempien yhteistä aikaa, joka saattoi tulla pettymyksenä sijaisperheen biologisille lapsille. Positiivisena koettiin kuitenkin se, että joku oli aina kotona. Haastatteluiden perusteella myös biologisten sisarusten välit lähentyivät sijaisprosessin aikana, joka oli monelle sijaisperheen biologiselle lapselle tärkeä voimavara.

toisaalt se oli must niiku ihanaa koska sit meijä äiti pysty olee kotona eikä joutunu olee kodin ulkopuolella töissä.

Haastatteluissa nousi myös esiin erityistilanteiden läpikäymisen merkitys, johon olisi kaivattu perheen ulkopuolisen apuja. Riidat ja väkivaltatilanteet eivät välttämättä olleet osa sijaisperheen biologisten lasten arkea aiemmin. Näiden tilanteiden sattuessa ne säikäyttivät ja herättivät monenlaisia tunteita ja kysymyksiä. Tukea ja vastauksia kaivattiin ammattilaiselta, jolla olisi ollut antaa tietoa ja osaamista näistä tilanteista. Myös muut merkittävät muutokset perheen sisällä, kuten kotikielen muuttuminen tuntui vieraalta. Oli tärkeää, että ydinperheen keskeinen kieli pysyi edelleen samana.

Keskusteluapua kaivattiin moniin muutoksiin, jota sijoitetun lapsen muutto perheeseen toi mukanaan. Koettiin, että oma perhe olisi ikään kuin salainen perhe, koska salassapitovelvollisuus tuntui raskaalta eikä tiedetty tarkkaan mitä saisi puhua omille ystäville ja mitä ei. Konkreettinen tieto siitä, mitä asioita saisi puhua eteenpäin ja mitä ei, olisi helpottanut. Samalla kuitenkin koettiin suunnatonta ylpeyttä siitä, että he olivat osa sijaisperhettä ja saivat perheenä auttaa lapsia, jotka eivät syystä tai toisesta pystyneet asumaan kotona. Sijaisperheen biologiset lapset kokivat toisaalta myös paineita siitä, kuinka he suoriutuivat omasta roolistaan sijaissarena. Pelättiin esimerkiksi sitä, vaikuttaisiko omat huonot kouluarvosanat siihen, saisiko sijoitettu lapsi enää asua heidän kotonaan.

Se jatkuva ahdistus et apua sanonko mä nyt jotain mitä en sais sanoo.

Merkittävä huomio helpottavista tekijöistä sijoitusprosessin aikana oli sijoitettujen lasten ikä. Sijoitettujen lasten ollessa hyvin pieniä, oli helpompi hyväksyä lapset osaksi perhettä, sillä syntyi halu auttaa näitä lapsia. Lisäksi koettiin, että mitä pienempinä sijoitetut lapset olivat muuttaessaan sijaisperheeseen, sitä paremmin lapset kasvoivat osaksi perhettä. Toinen merkittävä asia, joka helpotti oloa näkymättömyydestä, oli se, että biologiset vanhemmat olivat eronneet ja vain toinen heistä toimi perhehoitajana. Tällöin oli mahdollisuus päästä pois sijaisperheen arjen keskeltä, ja sai toisen vanhemmat täyden huomion.

7.3 Kokemuksia tuesta sijoituksen päättyessä

Tunteita olivat myös herättäneet tilanteet, joissa sijoitettu lapsi muutti perheestä pois. Poismuutto saattoi joissakin tilanteissa olla tiedossa hyvissä ajoin, mutta poismuutot olivat myös saattaneet tulla sijaisperheen biologisille lapsille täysin yllätyksenä. Vanhemmat olivat saattaneet keskustella biologisten lasten kanssa tilanteesta, mutta melko nopeasti katseet olivat olleet jo seuraavan sijoitetun lapsen tulossa. Tilanteissa, joissa sijoitus oli purettu äkillisesti, olisivat biologiset lapset kaivanneet tukea myös sijoittavalta kunnalta. Menetyksien oli suuri etenkin silloin, kun biologinen lapsi oli ehtinyt kiintyä sijoitettuun lapseen. Myös odotettavissa oleva sijoituksen päättyminen oli aiheuttanut murhetta ja luopumisen tuskaa. Näissäkin tilanteissa tuki olisi ollut tärkeää tunteiden käsittelyyn. Haastatteluissa selvisi, että sijaisperheen biologiset lapset jätettiin menetyksen aiheuttamien tunteiden sekä kysymysten kanssa yksin.

Meille sanotaan että hei näistä ihmisistä tulee niiku teijän perhettä nytte ja ne asuu tääl teijän kanssa ja te ootte nyt sisaruksina heille ... ja yhtäkkiä joku voi viedä pois sellasen ihmisen joka oli sun perhettä eikä kukaa kysy niiku mitää perään.

Sijaisperheen biologiset lapset olisivat haastatteluiden perusteella kaivanneet konkreettisia vastauksia sijoituksen päättymisen aiheuttamiin kysymyksiin. Olisi kaivattu tietoa siitä, miksi sijoitus puretaan, minne sijoitettu lapsi muuttaa sekä saako hänestä enää koskaan kuulla mitään. Muuttunut tilanne herätti myös ristiriitaisia tunteita siinä, että luvassa oli luultavasti uuden sijoitetun lapsen muuttaminen taloon mahdollisesti nopeallakin aikataululla, vaikka vielä surtiin edellisen sijoitetun lapsen poismuuttoa. Haastatteluissa verrattiin sijoituksen purkamista ja sijoitetun lapsen poismuuttoa siihen, kuin olisi menettänyt oman biologisen sisarensa. Sijoitetun lapsen menetys oli tuntunut lopulliselta, sillä poismuuttaneesta lapsesta ei välttämättä saanut enää koskaan kuulla mitään. Tämä emotionaalinen taakka johti lopulta siihen, että sijaisperheen biologinen lapsi otti etäisyyttä sijoitettuihin lapsiin. Tällä ratkaisulla haluttiin suojella itseään kipeiltä tunteilta, jotka syntyisivät, mikäli taas joutuisi luopumaan itselleen tärkeästä ihmisestä.

Sijaisperheen biologiset lapset toivat näkemyksissään esille myös sen, että he olisivat kaivanneet kiitosta roolistaan sijaissisarena. He olivat ylpeitä sijaissisarudesta ja kokivat, että heidän roolinsa oli ollut tärkeä ja heistä oli ollut apua. Sijaisperheenä toimiminen oli sijaisvanhemmille työtä, mutta sijaisperheen biologisten lasten näkökulmasta tilanne oli aivan erilainen. Sijaisperheenä toimiminen oli ollut heidän lapsuutensa.

Ei kukaa kyl sit enää kiittäny et hei kiva ku olit hänelle isosisko kymmenen vuotta.

8 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatteluiden avulla selvittää, millä tavoin perhehoitajien biologiset lapset kokivat saaneensa tukea sijoittavalta kunnalta tai hyvinvointialueelta ja millaista tukea he olisivat kaivanneet. Tavoitteena oli saada vastaus tutkimuskysymyksiimme: ”Millaista tukea sait sijoittavalta kunnalta/hyvinvointialueelta ja millaista tukea olisit kaivannut?”. Tulokset perustuvat viiteen tehtyyn haastatteluun, jotka pohjautuivat haastateltavien henkilökohtaisiin kokemuksiin ja näkemyksiin. Koska tulokset perustuivat viiden eri henkilön lapsuudenajan kokemuksiin ja otanta oli pieni, emme voi todeta, että tulos olisi kiistaton totuus. Kuitenkin näillä puitteilla on saatu selkeät vastaukset tutkimuskysymyksiin. Haastatteluiden kautta saatiin paljon tärkeää tietoa aiheesta, minkä avulla sijaisperheiden biologisten lasten huomiointia voitaisiin lähteä kehittämään.

Haastatteluista saatujen tietojen perusteella vastaus tutkimuskysymyksiin on, että tuki on ollut sijoittavan kunnan tai hyvinvointialueen taholta lähes olematonta. Sijaisperheen biologiset lapset olisivat kaivanneet tukea sijoittavalta kunnalta tai hyvinvointialueelta jokaisessa perhehoidon sijoitusprosessin vaiheessa. Merkittävin tukimuoto, jota sijaisperheen biologiset

lapset jäivät kaipaamaan, oli kahdenkeskiset, luottamukselliset keskustelut kodin ulkopuolisen ammattilaisen kanssa. Sijaisperheen biologiset lapset olisivat tarvinneet vastauksia kysymyksiinsä, apua tunteidensa käsittelyyn sekä vapauden puhua avoimesti ja rehellisesti mielessä pyörivistä asioista. Sijaisperheen biologiset lapset nostivat esille myös vertaistuen puutteen ja korostivat sen merkitystä. Vertaistukea olisi hyvä saada muilta sijaisperheiden biologisilta lapsilta esimerkiksi leiritapahtumien yhteydessä.

Aineisto on analysoitu perhehoidon sijoitusprosessin kolmessa vaiheessa. Nämä vaiheet olivat kokemuksia tuesta sijoituksen alkuvaiheessa, sijoituksen aikana sekä sijoituksen päättyessä. Valikoimme nämä vaiheet, sillä perhehoitoon tarjottu tuki ajoittuu sille ajalle, kun perheessä on sijoitettuja lapsia. Myös aikaisemmat tutkimukset tukivat tätä ajattelua. Jälkeenpäin on havaittu, että aineistoa olisi ollut hyvä analysoida sijoitusprosessin neljässä vaiheessa. Kolmen vaiheen lisäksi olisi ollut järkevää lisätä analysointivaiheeseen myös perhehoidon sijoitusprosessin ensimmäinen vaihe. Ensimmäinen vaihe on perhehoitajien ennakoivalmennus ja aika ennakoivalmennuksesta siihen, että sijoitettu lapsi muuttaa perheeseen. Tämä siksi, että ennakoivalmennus nousi haastatteluissa esiin ainoana vaiheena, jolloin sijaisperheen biologiset lapset saivat heille kohdennettua huomiointia. Perhehoitajien ennakoivalmennuksen rooli korostui haastatteluissa.

Haastatteluista saatuja tuloksia peilattaessa aiheesta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin, voidaan todeta, että kokemukset olivat yhteneväiset edelleen. Merkittävänä huomiona on voitu pitää sitä, että Serbinsky ja Shlonsky (2014) ovat tutkineet aihetta jo 2014, ja edelleen sijaisperheen biologisten lasten vastauksissa toistuvat samat epäkohdat liittyen heidän tuen saantiin. Yhtäläisyyksiä Serbinskyn ja Shlonskyn (2014) sekä meidän tuloksissamme oli huomattavan paljon. Yhdistäviä sekä toistuvia puutteita meidän sekä Serbinskyn ja Shlonskyn (2014) tulosten välillä olivat laatuajan puute vanhempien kanssa sekä omien tunteiden pitäminen itsellään sillä ajatuksella, ettei vanhempien taakkaa halua lisätä. Yhdistävänä tekijänä ilmeni myös raskaaksi koettu arjen jakaminen sijoitettujen lasten mahdollisten haastavien erityispiirteiden kanssa.

Possick ym. (2022) tutkimuksessa nousi esiin sijaisperheiden biologisten lasten kokemukset siitä, että sijoitettujen lasten tarpeet laitettiin niin sosiaaliviranomaisten kuin vanhempien toimesta etusijalle. Possick ym. (2022) tutkimuksessa sijaisperheiden biologiset lapset kokivat olevansa näkymättömiä, eikä heitä osallistutettu päätöksentekoihin missään vaiheissa. Samat kokemukset nousivat esille myös tässä tutkielmassa. Samankaltaisuuksia oli myös siinä, että sijoitettujen lasten yllättävät muutot perheeseen ja perheestä pois koettiin tunteita herättäväksi.

Serbinskyn ja Shlonskyn (2014), Possickin ym. (2022) ja tämän opinnäytetyön tuloksissa ilmeni, että sijaisperheen biologiset lapset olisivat kaivanneet lisää tietoa kaikista prosessin vaiheista sekä siihen liittyvistä seikoista, kuten sen tuomista muutoksista. Yhteneväisyytenä kaikissa kolmessa oli myös se, että sijaisperheenä toimiminen koettiin tärkeäksi ja siitä oltiin ylpeitä, vaikka se toi mukanaan varjopuolia. Myönteisenä kokemuksena koettiin myös lähentyminen perheen biologisten sisarusten kesken niin meidän vastauksissamme, kuin myös Serbinskyn ja Shlonskyn (2014).

Kallandin ja Sinkkosen (2001) tutkimuksessa todettiin, että merkittävä riskitekijä sijoituksen katkeamiselle ja epäonnistumiselle oli se, että sijaisperheessä asui myös sijaisperheen biologisia lapsia. Sijaissisaruuudella oli oletettua suurempi merkitys sijoituksen onnistumisen kannalta. Tämän vuoksi olisi erityisen tärkeää, että myös sijaisperheen biologisten lasten tarpeet otettaisiin huomioon, jotta hekin voivat perheessä hyvin.

9 Pohdinta

Olemme erittäin tyytyväisiä opinnäytetyömme aiheen valintaan, mielenkiintomme on säilynyt läpi prosessin. Olemme päässeet haastattelemaan henkilöitä, jotka ovat varttuneet sijaisperheissä perhehoitajien biologisina lapsina, ja tämä on väistämättä antanut säväyksen heidän lapsuutensa kokemuksiin. Haastattelut ovat nostaneet meille paljon ajatuksia, näkökulmia ja pohdittavaa opinnäytetyömme aihetta kohtaan. Jokainen haastattelu oli hyvin tärkeä ja ne herkistyttävät kuunnellessamme haastateltavien kokemuksia ja ajatuksia biologisen lapsen roolista sijaisperheessä. Aihe on syystä herkkä, sillä valitettavasti biologiset lapset ovat jääneet haastattelumme perusteella näkymättömään rooliin perhehoidon sijoitusprosessista. Pääsääntöisesti sijaisperheenä toimiminen koettiin kuitenkin positiivisena kokemuksena, siitä oltiin hyvin ylpeitä ja jokainen tiesi, että sen kaltainen työ on tärkeää ja merkityksellistä.

Opinnäytetyömme nimi perhehoidon näkymättömät lapset on ollut osuva ja kuvaava valinta. Nimen valinta pohjautuu jo omille ennakkoajutuksillemme, jotka meillä oli ennen opinnäytetyön aloittamista. Nämä ennakkoajutukset sekä opinnäytetyön aihe juontavat juurensa toisen meistä kokemuksiin sijaissisaruuudesta. Valinta osoittautui oikeaksi ja törmäsimme samankaltaisiin termeihin myös lähteitä läpi käydessä. Myös haastatteluissa sana näkymätön nousi spontaanisti haastateltavien puolelta esille. Opinnäytetyötä kirjottaessa oma näkökulmamme meinasi myös usein kääntyä sijoitetun lapsen kannalle. Havahduimme tähän useamman kerran ja tietoisesti siirsimme ajatukset takaisin sijaisperheiden biologisten lasten kannalle. Sijoitetuista lapsista on paljon puhetta sekä sijoitetuista lapsista kertovia lähteitä on runsaasti tarjolla ja helposti löydettävissä. Biologisten lasten kokemuksista sijaisperheessä on huomattavasti vähemmän luotettavaa ja ajantasaista tietoa saatavilla.

Opinnäytetyön keskeisimpinä tavoitteina oli tuottaa tietoa siitä, kuinka sijaisperheiden biologisia lapsia voitaisiin tukea, kun perheeseen muuttaa sijoitettu lapsi. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, millaista tukea sijaisperheen biologinen lapsi sai sijoittavalta kunnalta/hyvinvointialueelta ja millaista tukea hän olisi kaivannut. Pohdimme eri vaihtoehtoja työelämäkumppaniksi ja päädyimme lopulta ottamaan yhteyttä Perhehoitoliittoon. Keskustelimme heidän edustajansa kanssa tutkielman aiheesta ja saimme heiltä varmistuksen siitä, että aihe on sekä tärkeä että ajankohtainen.

Tutkielma toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä käytettiin avointa haastattelua. Koemme, että tutkielmalle asetetut tavoitteet toteutuivat ja siksi katsomme sen myös onnistuneen. Opinnäytetyön työelämäkumppanina oli Perhehoitoliitto ry ja toivomme, että tutkielmasta saatuja tuloksia voidaan hyödyntää perhehoidon kehittämistyössä perhehoitajien alaikäisten biologisten lasten näkökulmasta.

Kun olimme tehneet haastattelun, jäimme yhteistuumiin pohtimaan kaikkea kuulemaamme ja analysoimaan haastateltavan kertomaa. Pohdimme sitä, vaikuttuko vastauksiin se, että emme lähettäneet kysymyksiä haastateltaville etukäteen, lukuun ottamatta yhdelle haastateltavalle, joka toivoi saavansa ne etukäteen. Kysymysten lähettäminen kaikille haastateltaville ennakoon olisi toisaalta antanut heille aikaa tutustua rauhassa kysymyksiin sekä pohtia myös omia vastauksiaan mahdollisesti etukäteen. Haastattelu toteutettiin avoimena haastatteluna, mikä muistuttaa paljon keskustelua, jota ohjataan tarkoituksena pysyä valitun aiheen äärellä. Koemme, että olemme onnistuneet menetelmävalinnassa aiheen tutkimiseen ja haastattelukysymykset ohjasivat haastattelut vastaamaan tutkielman kysymyksiin. Menetelmänä avoin haastattelu antoi meille myös mahdollisuuden esittää jatkokysymyksiä, jotta haastattelu pysyi niissä aiheissa, joista olimme kiinnostuneita ja joista halusimme tietoa.

Pohdimme myös sitä, että kaikki haastateltavamme olivat nuoria aikuisia, joten olisiko vastaukset olleet erilaisia, jos haastateltavat olisivat olleet esimerkiksi vanhempia. Yhteisenä taustatekijänä haastateltaville on myös se, että heidän vanhempansa edelleen toimivat perhehoitajina, eli kyseessä on pitkäaikaisesti toimivien perhehoitajien aikuisia lapsia. Tässä tutkielmassa emme huomioineet muita taustatekijöitä. Pohdimme myös, miten nämä olisivat voineet vaikuttaa tutkielmaamme. Voisiko esimerkiksi haastateltavan sukupuoli vaikuttaa heidän kokemuksiinsa tai jokin muu taustatekijä? Havahduimme siihen, että jos haastateltavalla oli ollut pääsääntöisesti pelkästään hyvät kokemukset sijaisperhe ajoista, oli tilanteessa usein taustalla merkittäviä tekijöitä, kuten vuoroviikonloput toisen vanhemman luona tai se, että sijoitetut lapset ovat olleet sijaisperheen biologiseen lapseen verrattuna huomattavasti nuorempia, jolloin on syntynyt halu suojella ja hoivata pienempiä. Sijoitetun lapsen iällä on väistämättä merkitys sille, miten perhedynamiikka muotoutuu. Olisi hyvä sijoittavan tahon toimesta sekä perhehoitajien toimesta pohtia entistä tarkemmin esimerkiksi sitä, minkä ikäisiä ja tarpeisia lapsia sijoitetaan perheeseen, jossa on vielä kotona asuvia alaikäisiä biologisia

lapsia. Myös sijaisperheen biologisilla lapsilla on tarpeita, jotka täytyy tässä yhteydessä ottaa huomioon. Tiedostamme myös sen, että eri perhehoitoa tarjoavat toimijat tukevat perhehoitajia ja heidän perheitänsä eri tavalla. Tässä tutkielmassa se on huomioitu, koska kaikki haastateltavat ovat eri paikkakunnilta ja perhehoitoon sijoitetut lapset ovat usealta eri kunnan tai toimijan alueelta.

Haastatteluissamme korostui perhehoitajien ennakoivallisuuden merkitys. Jo ennakoivallisuuden aikana olisi tärkeää oikeasti antaa tarpeeksi tietoa siitä mitä sijaisperheenä toimiminen konkreettisesti tarkoittaa ja millaisia muutoksia se tuo mukanaan myös sijaisperheeksi ryhtymistä harkitsevien lapsille. Sitä ei voi ymmärtää tai tietää, ennen kuin elää sijaisperheen arkea.

Voidaan myös ajatella, että tarvetta perhehoitajien vanhemmuuden tukemiselle löytyy. Kuten aikaisemmissa tutkimuksissa nousi jo esille, on perhesysteemi biologisten lasten ja sijoitettujen lasten yhtälönä jo itsessään haastava muoto. Haastatteluissamme nousi vahvasti esille myös sijaisperheen biologisten lasten jääminen sijoitettujen lasten varjoon arjen keskellä. Perhehoitajia tulisi tukea vanhemmuudessa niin, että heillä olisi keinot ja mahdollisuudet huomioida perheen jokainen lapsi myös yksilönä. On esimerkiksi sijoittavan tahon toimesta pohdittava tarkkaan esimerkiksi minkä ikäisiä ja millaisia tarpeita lapsilla on, jotka sijoitetaan perheeseen, jossa on vielä kotona asuvia alaikäisiä biologisia lapsia. Perhehoitajien tietoisuuteen on hyvä tuoda sijaisperheen biologisten lasten kokemuksia, jotta he tulevat näistä epäkohdista tietoisiksi ja osaavat näin paremmin ottaa huomioon myös perheensä biologiset lapset.

Haastattelut nostivat esiin hyvin tärkeitä aiheita, joista yksi mieleenpainuvimmista oli väkivalta. Sijoitetut lapset ovat voineet kokeneet kovia tai heillä on erityistarpeita, jotka heijastuvat heidän käytökseensä perhehoidossa. Haastateltavat kertoivat tilanteista, joissa sijoitettu lapsi oli usein väkivaltainen, joko muita tai itseään kohtaan ja miten tämä vaikutti perheen biologisiin lapsiin. Väkivalta ei ollut perheiden biologisille lapsille entuudestaan tuttua eikä sen mahdollisuudesta ollut kukaan koskaan puhunut. Tilanteet saattoivat olla hyvinkin rajuja ja yllättäviä.

Toinen esiin noussut tärkeä aihe, joka meille jäi erityisesti mieleen haastatteluista, oli suru. Surun tunteet liittyivät tilanteisiin, kun lapsen sijoitus purettiin. Haastateltavat kokivat, että heitä ei ollut riittävästi valmisteltu tähän tai sitten sijoituksen purku oli tullut yllättäen. Sijoitettuun lapseen oli muodostunut kiintymyssuhde ja hän tuntui sisarukselta. Yhteydenpito sijoitettuun lapseen saattoi päättyä yhtäkkiä ja kokonaan. Olisi mielestämme erittäin tärkeää, että näinkin vakavat aiheet, kuten väkivalta ja luopuminen, tulisi käydä biologisten lasten kanssa läpi, jotta tilanteet eivät pääsisi yllättämään arjen keskellä.

On tärkeää myös huomioida, että perhehoitajana toimiminen on toisille vanhemmille kokoaikainen työ. Tämä on kuitenkin työtä vain perhehoitajille, sijaisperheen biologisten alaikäisten lasten näkökulmasta se on heidän lapsuttaan. Tämän takia olisi tärkeää tukea ja mahdollistaa perhehoitajille vapaat yhdessä perheen biologisten lasten kanssa. Ratkaisu tähän asiaan ei ole helppo, sillä mikäli sijaisperheessä on useampi sijoitettu lapsi ja useampi sijoittava taho. Tämä vaatii ainakin paljon yhteistyötä ja koordinoitua perhehoidosta vastaavien taholta, mutta olisi tärkeää perhehoidon kokonaisuuden onnistumisen ja perheen jaksamisen kannalta.

Opinnäytetyömme aihetta kohtaan liittyy edelleen paljon kehitettäviä osa-alueita, mutta se ei tarkoita, että sijaisperheenä toimiminen, olisi ollut haastatteluidemme perusteella ikävä kokemus. Sijaisperheenä toimiminen oli monelle ylpeyden aihe ja he arvostivat suunnattomasti työtä, jota vanhemmat tekivät ja pitivät sitä suuressa arvossa. Vaikka haastatteluissa nousi esiin, ettei juuri kukaan kykenisi samaan työhön mitä vanhemmat ovat tehneet, mahtui joukkoon myös ajatus siitä, että sijaisperheeksi ryhtyminen olisi omalla kohdalla mahdollista. Sijaissisaruus on ollut parhaimmillaan hyvin rikastuttava ihmissuhde ja se on täysin rinnastettava biologiseen sisarusuhteeseen. Uuden sijoitetun lapsen tulo perheeseen koettiin pääsääntöisesti jännittävänä ja mielenkiintoisena, kun ei tiennyt minkälainen lapsi kotiin seuraavaksi saapuu. Sijaisperheen biologisten lasten kokemuksia olisi mielestämme tärkeää ja mielenkiintoista tutkia lisää ja eri näkökulmista. Onko aihetta tutkittu esimerkiksi sijaisperheiden alaikäisten biologisten lasten kannalta, jotka asuvat vuoroviikoin toisen vanhemman luona? Millä tavoin perhehoitajat itse kokevat, että he tukevat omia biologisia lapsiaan toimiessaan perhehoitajina?

Tiedostamme, että on olemassa paljon eri menetelmiä sekä materiaalia esimerkiksi Perhehoitoliitolla, joilla voidaan tukea myös sijaisperheiden biologisia lapsia. Monet näistä ovatkin jo käytössä, mutta tähän olisi varmasti hyvä saada valtakunnallisempaa mallia, jottei eri perhehoidosta vastaavien tahojen välillä olisi niin suuria eroja. Haastateltavamme olivat jo nuoria aikuisia, joten on mahdollista, että toiminta on kehittynyt siitä, millaista se on ollut haastateltaviamme kohdalla ja käytössä on jo useampia sijaisperheen biologisia lapsia tukevia menetelmiä. Tutkielmamme perusteella ajatteleme kuitenkin, että yhtenäisemmän toimintamallin löytämiselle ja kehittämiselle vaikuttaa olevan tarvetta.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessi eteni mielestämme sujuvasti vaihe vaiheelta. Suurimmat haasteet koimme aikaisemman tutkimusten löytämisessä aiheesta, sekä tutkimuksen analyysissä. Tähän saimme apua aikaisemmista tutkimuksista ja kirjallisuudesta. Olemme myös iloisia siitä, että saimme tutkielmallemme työelämäkumppanin, joka vahvisti aiheemme tutkimisen tärkeyden. Meidän opinnäytetyön tekijöiden yhteistyö on sujunut koko prosessin ajan erittäin hyvin ja olemme voineet tukea ja innostaa toinen toisimme. Olemme myös pysyneet itsellemme asetetussa aikataulussa. Tutkielman valmistumista edesauttoi se, että opinnäytetyön aihe säilyi mielenkiintoisena ja innostavana koko prosessin ajan ja lisäsi koko prosessin

ajan meidän ymmärrystämme ja tietoa tutkielman aihetta kohtaan. Saimme molemmat paljon uutta osaamista tutkielman teosta ja uusia näkökulmia ja tietoa muun muassa lastensuojelusta, sijaishuollosta, perhehoidosta ja perhedynamiikasta. tarinat, jotka haastateltavamme kertoivat, tulevat säilymään muistoissamme ja auttoivat meitä refleктоimaan aihetta syvällisemmin ja tukevat meidän ammatillista kasvuamme.

Lähteet

- Airo, R. & Säles, E. 2018. Sijaisperheiden sisarussuhteet: lasten tarpeista, oikeuksista, - ja nakeista. Teoksessa Petrelius, P. & Eriksson, P. Uudistuva lastensuojelu - kohti asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoimintaa. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 24.9.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137112/URN_ISBN_978-952-343-208-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Araneva, M. 2018. Lastensuojelun perhehoito. Helsinki: Alma Talent.
- Eriksson, P. & Säles, E. 2021. Lastensuojelun perhehoidon järjestäminen. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 3.10.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141024/URN_ISBN_978-952-343-627-5.pdf?sequence=1
- Hakala, Juha. 2019. Kasvatus ajan kanssa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.
- Heino, T. & Säles, E. 2017. Lasten ja perheiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaava perhehoito - kohti perhehoidon laadun vahvistamista. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 8.6.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132434/URN_ISBN_978-952-302-857-9.pdf?sequence=1
- Jokinen, K. 2017. Ydinperheestä monimuotoisiin perheisiin. Perhe ja avioliitto muutoksessa. Kirkon tutkimuskeskus. Viitattu 1.10.2024. <https://evl.fi/documents/1327140/45652999/Jokinen+Ydinperheest%C3%A4+monimuotoisiin+perheisiin/533abc59-a287-50eb-d29c-264179caf318>
- Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Kalland, M. & Sinkkonen, J. 2001. Finnish children in Foster Care: Evaluating the breakdown of Long-Term Placements. Child Welfare 80 (5), 513-527.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kosonen, P. 2023. Vauvaperheen perhedynamiikka. Viitattu 13.8.2024. <https://kiintymysvanhemmuus.fi/vauvaperheen-perhedynamiikka/>
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983). Viitattu 13.8.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>
- Lastensuojelu. 2024. Sijaishuolto. Viitattu 31.7.2024. <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelu/sijaishuolto/>
- Lastensuojelulaki (417/2007). Viitattu 30.7.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Leskinen, S. 2020. Sijaissisaruus - sosiaalityön näkymätön voimavara. Perhehoitokumppanit Suomessa. Viitattu 24.9.2024. <https://avosylin.fi/sijaissisaruus-sosiaalityon-nakymaton-voimavara/>

Ranta, J. & Kuula-Luumi, A. 2017. Haastattelun keruun ja käsittelyn ABC. Teoksessa Hyvärinen, M., Aho, A. L., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2021. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Avoin haastattelu. Viitattu 14.8.2024. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html

Savio, M. 2017. Vauvaperheen perhedynamiikka: Monimenetelmäinen tapaustutkimus perhe-suhteista ja vuorovaikutuksesta lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

Seuri, O. 2020. Avoin kysymys -haastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K. 2015. Lapsi uusissa oloissa. Helsinki: Duodecim.

Sinkkonen, J. 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. Helsinki: Duodecim.

Sinkkonen, J. 2020. Onnellinen lapsi. Helsinki: Werner Söderström.

STM. 2020. Lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän loppuraportti. Viitattu 30.7.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162414/STM_2020_28_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Stm. 2024. Lastensuojelu. Viitattu 30.7.2024. <https://stm.fi/lastensuojelu>

THL. 2023a. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 31.7.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

THL. 2023b. Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen. Viitattu 14.8.2024. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisen-henkilo-vanhempana/kiintymyssuhteen-merkitys-ja-sen-tukeminen>

THL. 2024a. Sijaishuolto. Viitattu 31.7.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/lastensuojelun-toiminta/sijaishuolto>

THL. 2024b. Huostaanoton prosessi. Viitattu 28.9.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/huostaanoton-prosessi>

Tilastoraportti 19/2024. 2023. Lastensuojelu 2023. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 16.10.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/148992/Lastensuojelu_2023.pdf?sequence=1

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Helsinki: Tammi.

Valkonen, L. & Janhunen, T. 2016. Tutkimustietoa perhehoidon kehittämiseksi - katsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 7.6.2024.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131580/URN_ISBN_978-952-302-789-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilka, H. 2014. Tutki ja mittaa -määrällisen tutkimuksen perusteet. Viitattu 10.6.2024.
https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä -ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: Ps kustannus.

Kuviot

Kuvio 1: Esimerkki aineiston analysoimisesta	24
--	----